

В Ч Е Н І
О Д Е С І

Борис Георгійович
АЛЕКСАНДРОВ

Міністерство культури та інформаційної політики України
Одеська національна наукова бібліотека

ВЧЕНІ ОДЕСИ

Серія заснована в 1957 році

Випуск 53

Борис Георгійович Александров

Біобібліографічний покажчик

Упорядник
І.В. Бабушкіна

Одеса
Картуш
2020

УДК 012 Александров+016 :
[929 Александров+57(477)(092)]
А 46

Борис Георгійович Александров : біобібліогр. покажч. / Одес. нац. наук. б-ка ; упоряд. І.В. Бабушкіна ; відп. за вип. І.О. Бірюкова ; ред. І.С. Шелестович. – Одеса : Картуш, 2020. – 90 с. : фот. – (Серія «Вчені Одеси» ; вип. 53).

Цей випуск серії біобібліографічних покажчиків «Вчені Одеси» присвячено Б.Г. Александрову (1958–2019), доктору біологічних наук, члену-кореспонденту НАН України, професору, директору Інституту морської біології НАН України (Одеса), члену вченої ради Одеської національної наукової бібліотеки та вченої ради Університету екологічних знань Одеської національної наукової бібліотеки (2001–2012 рр.).

Видання підготовлене до перших роковин трагічної загибелі вченого під час пожежі у будівлі інституту.

Посібник містить чотири нариси про життя та діяльність ученого, хронологічний перелік його робіт (українською, російською та англійською мовами), розділ, де розкривається його участь у міжнародних проектах, а також розділ, куди включено джерела (в алфавіті авторів і назв), у яких дається загальна оцінка наукової діяльності Б.Г. Александрова. Довідковий апарат посібника: алфавітний покажчик праць, покажчик імен, покажчик переглянутих періодичних і продовжуваних видань.

При доборі матеріалу використовувалися фонди Одеської національної наукової бібліотеки, особистий архів ученого, інтернет-ресурси.

Посібник адресовано науковцям, фахівцям у галузі біології, зокрема морської біології, студентам.

Відповідальна за випуск

І.О. Бірюкова

Редактор

І.С. Шелестович

Редактор англійського тексту

Н.М. Диба

ISBN 978-617-7898-04-6

© ОННБ, 2020

© І.В. Бабушкіна, упорядкування, 2020

© Автори нарисів, 2020

© І.М. Свістуніна, обкладинка, 2020

*Присвячується пам'яті видатного вченого
у галузі біології та екології моря, друга Бібліотеки
Бориса Георгійовича Александрова*

1958 – 2019

КРИЗЬ СИНЮ ВІЧНІСТЬ...

*...Лежить та мушля в мене на столі.
У ній шумить моє далеке море.*

Ігор Павлюк «Вірші про море»

Чимало великих учених, невтомних дослідників, натхненних популяризаторів вписали яскраву сторінку в історію Одеської національної наукової бібліотеки. Професор Борис Георгійович Александров разом зі своїм учителем, академіком Ювеналієм Петровичем Зайцевим, який пішов з життя на місяць пізніше після трагічної загибелі учня, були не лише прекрасними і різносторонніми дослідниками, які до найдрібніших деталей знали всі аспекти біології моря, – з цими дивовижними людьми легко працювалося, а їхній тандем був креативним рушієм багаторічної еколого-просвітницької роботи нашої книгозбірні. Цей збірник – наша посвята пам'яті друга, чий злет нещадна доля передчасно обірвала у розквіті сил...

На початку нового тисячоліття перед Одеською національною науковою бібліотекою постала нагальна потреба активізувати просвітницьку роботу в царині екологічної освіти населення в межах не лише Одещини, але й усього Півдня України. Ще у 60-х роках ХХ століття на державному рівні бібліотеку було визначено інформаційним та методичним центром для бібліотек України за природничо-науковим профілем. За часів Незалежності інформаційна діяльність з питань екології, яку бібліотека вела впродовж багатьох років як головна в Україні з питань пропаганди природничих наук, стала ще більш актуальною. Екологічний стан Чорноморського узбережжя України, де в море скидають свої води головні забруднювачі – Дунай, Дніпро, Дністер і Південний Буг, став ще більш небезпечним, що викликає глибоку занепокоєність як в Україні, так і в державах Чорноморського басейну. При тому, що екологічним станом займаються десятки наукових, виробничих і громадських організацій, жодна з них не мала повної інформації з широкого спектра екологічних проблем. Органи влади, не володіючи повною, оперативною і неупередженою інформацією, не мали змоги готувати ефективні управлінські рішення. Саме тому бібліотека виступила з ініціативою створення спеціалізованого структурного інформаційного підрозділу на власній

базі. Вчена рада бібліотеки та інші наукові організації підтримали проєкт, розроблений її фахівцями; місцева влада затвердила його. Так у бібліотеці запрацював регіональний інформаційно-аналітичний центр «Екологічне відродження Чорноморського узбережжя України» (2001).

Визначивши роботу з літературою з екології як пріоритетний напрям, бібліотека підсилила це рішення заснуванням наприкінці 2001 року Університету екологічних знань, діяльність якого мала просвітницький характер і була покликана формувати екологічну свідомість і культуру населення Південного регіону. Ініціатива була підтримана провідними вченими Одеси. Роботу Університету очолила вчена рада, до якої було залучено ціле сузір'я знаних науковців, державних і громадських діячів: академіки НАН України – Сергій Андронаті, Борис Буркинський, Ювеналій Зайцев; 9 докторів і кандидатів наук, серед них – Борис Александров, Борис Кіндюк, Василь Семенов, Сергій Степаненко, Микола Шалімов, очільники державних екологічних служб, екологічні активісти та ін.

Палітра тем засідань Університету була вельми різноманітною: «Екологічні проблеми Чорного моря», «Проблеми екологічної інформації у відкритому суспільстві», «Збереження та розвиток зелених зон Одеси в контексті генерального плану розвитку міста», «Чорне море і глобальна проблема переселення морських організмів», «Міжнародна діяльність України з питань охорони Чорного моря», «Про санітарно-епідеміологічну ситуацію в Одеській області» тощо. До занять Університету готувалися виставки нової літератури, бібліографічні огляди, вернісажі та перегляди науково-популярних фільмів на екологічну тематику.

Найбільш цікаві доповіді на засіданнях Університету екологічних знань увійшли до чотирьох випусків збірника наукових праць Університету «Екологія і суспільство».

Серед постійних слухачів Університету – студенти, вчителі, аспіранти, викладачі, громадяни, яким не байдужі проблеми екології. Багато з них стали справжніми захисниками довкілля, сформувавши свій екологічний світогляд завдяки лекціям Університету екологічних знань.

Борис Георгійович Александров – доктор біологічних наук, професор, член-кореспондент НАН України, директор Інституту морської біології НАН України, одним з перших відгукнувся на запрошення співпрацювати з Університетом і, попри свою надзвичайну зайнятість, з великою відповідальністю поставився до цієї громадської роботи. Маючи високий авторитет серед колег, він

разом з тим відзначався великою скромністю та неперевершеною інтелігентністю, делікатністю у висловлюваннях.

Професор Борис Александров – особистість, безперечно, самобутня в світі науки. Разом з тим, усі, хто його знав, згадують унікальний тандем – Борис Георгійович і його учитель, Ювеналій Петрович Зайцев (1924-2020), видатний вчений-гідробіолог, академік Національної академії наук України, доктор біологічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, лауреат Державної премії України, автор 18 монографій та близько 350 наукових публікацій, 8 науково-популярних книг, серед яких справжні бестселери – «Твій друг море» та «За склом підводної маски». Атмосфера, яка панувала при їх спілкуванні, – це професіоналізм високої проби, а ще невимушеність, тонкий гумор, тактовність. Ці люди навічно залишаться для нас взірцями справжніх просвітителів, що несли науку до людей, доступною мовою пояснювали складні природні процеси та явища, що відбуваються у Чорному морі, та надихали нові покоління на його вивчення і збереження.

Людям, яким пощастило слухати лекції Бориса Георгійовича, він запам'ятався як блискучий фахівець, широта його знань вражала. Наукові виступи Бориса Александрова вирізнялися досконалістю, що ґрунтувалася на глибоких знаннях та аналізі значних обсягів найсучасніших даних. Нікого не залишали байдужим його захоплюючі науково-популярні розповіді про секрети Чорного моря, на березі якого він виріс і яке мріяв досліджувати з дитинства. Науково-популярна книга Бориса Александрова, яку друзі-науковці закінчили писати вже після його смерті, видали і презентували влітку 2020 року, так і називається «Секрети Чорного моря».

Їхні імена достойні, щоб їх згадувати, щоб про них говорити, їхні слова і думки, наче світло далеких зірок крізь синю вічність, будуть з нами, поки будемо дбайливо це світло берегти, поки будемо пам'ятати...

*Ірина Бірюкова,
генеральний директор ОННБ,
заслужений працівник культури України.*

МОРЕ – СПРАВА ЙОГО ЖИТТЯ

Борис Георгійович Александров народився в 1958 році, в Одесі. З юних років він полюбив навколишню південну природу. Як і його вчитель, академік НАН України Ювеналій Петрович Зайцев, дитячі роки Б. Г. Александров провів поблизу Чорного моря. Воно і пройшло через усе його життя: від дитячих ігор на березі до серйозного вивчення і турботи про море.

Після закінчення школи Б. Г. Александров у 1975 році вступив до Одеського державного університету імені І. І. Мечникова, на біологічний факультет. У викладачів і студентів залишилися найтепліші спогади про Б. Г. Александрова як про допитливого студента і талановитого дослідника. У 1980 році Б. Г. Александров прийшов на роботу в Одеський філіал Інституту біології південних морів імені В. О. Ковалевського НАН України на посаду інженера.

У своїй кандидатській дисертації, яку він захистив у 1988 році, першим навів список з 28 видів пелагічних личинок донних безхребетних північно-західної частини Чорного моря. У подальшому присвятив себе розробці теоретичних основ управління станом прибережних екосистем, що знайшло відображення у докторській дисертації, яку він захистив у 2002 році.

За роки роботи в цьому авторитетному науковому закладі Б.Г. Александров пройшов шлях від інженера до його керівника, а у 2014 році очолив створений на базі філіалу Інститут морської біології НАНУ (ІМБ). Тут він став доктором біологічних наук, професором, членом-кореспондентом НАН України, заслуженим діячем науки і техніки України, лауреатом Державної премії в галузі науки і техніки.

Взявши участь у Міжнародній чорноморській екологічній програмі ООН і Глобального екологічного фонду (ГЕФ) (1993–1998), Б.Г. Александров став організатором роботи і співавтором першого монографічного узагальнення «Біорізноманіття Чорного моря у межах України» (1998) та «Червоної книги Чорного моря» (1998). З 2004 року і до останнього часу був головою Консультативної ради з біорізноманіття Секретаріату Міжнародної комісії з питань захисту Чорного моря від забруднення.

У 1994–1998 роках очолював роботи з гідроекологічного моніторингу української частини дельти Дунаю. Результати цих досліджень дозволили істотно розширити уявлення про біологічне різноманіття водоймищ і водотоків дельти, стали обґрунтуванням для створення Дунайського біосферного заповідника та увійшли у колективну монографію «Біорізноманітність Дунайського біосферного заповідника, збереження та управління» (1999).

Особливу увагу в останні роки Б.Г. Александров приділяв проблемі біологічного забруднення водних екосистем. У рамках міжнародних проєктів ООН, ГЕФ, Міжнародної морської організації («Глобаласт». 2002–2004) і Ради Європи («АЛАРМ») очолив в Україні роботи з вивчення видів-вселенців Чорного моря та прісноводних водойм. У 2007 році був ініціатором і співавтором першого реєстру видів-вселенців у водні екосистеми України. Він першим склав і опублікував список з 240 видів водних організмів – від одноклітинних водоростей до риб – прісних, солонуватих і морських вод України.

Б. Г. Александров – автор і співавтор понад 240 наукових робіт, 24 колективних монографій (11 з них були видані за кордоном). Отримав два авторських свідоцтва на винаходи, патент на корисну модель.

Б. Г. Александров був членом бюро Відділення загальної біології Президії НАНУ, головою Одеського відділення Міжнародного союзу «Еко-Етика», віцепрезидентом Українського гідроекологічного товариства, членом редакційної ради журналів «Одеський екологічний вісник», «Екологічна безпека прибережної і шельфової зон і комплексне використання ресурсів шельфу» та «Екологія моря», міжнародного журналу «Aquatic Invasions», науковим редактором «Вісника Одеського національного університету. Серія: Біологія».

В останні роки життя Б. Г. Александров керував розділами трьох великих проєктів Європейського Союзу та UNDP: «Поліпшення екологічного моніторингу Чорного моря (EMBLAS)», 2013–2020 рр.; «Створення мережі морських природоохоронних територій у напрямку від берегів до відкритого глибокого моря з використанням енергії повітря (CoCoNet)», 2013–2015 рр.; «Дослідження та відновлення основних фільтрів моря (REEFS)», 2013–2015 рр.

Велику увагу Б.Г. Александров приділяв вихованню наукових кадрів. За сумісництвом він був професором кафедри гідробіології та загальної екології Одеського національного університету імені І. І. Мечникова (ОНУ), де розробив і викладав загальні курси: «Основи екології», «Загальна гідроекологія», «Біологічна етика та безпека життєдіяльності», «Моніторинг водних екосистем»,

а також спеціальний курс для випускників «Біоенергетика організмів та водних угруповань». Нещодавно вийшов з друку довідник для студентів класичних університетів «Основи екології» за його співавторства. Б. Г. Александров був членом двох спеціалізованих рад із захисту дисертацій, а також головою спеціалізованої ради із захисту дисертацій в ІМБ НАН України. Під його керівництвом були успішно захищені чотири дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата біологічних наук.

Незважаючи на звання та нагороди, Б. Г. Александров залишався відкритою, доброзичливою та зацікавленою проблемами кожного свого співбесідника людиною. В нього не було визначених годин прийому своїх співробітників, рідному Інституту та його працівникам він присвячував весь свій час. Б. Г. Александров щиро любив Україну, свою рідну Одесу, збирав книги про її історію і видатних людей.

Сергій Дятлов,
*завідувач відділу якості водного середовища,
кандидат біологічних наук,
доцент Інституту морської біології
НАН України.*

ЗГАДАЙМО ПРОФЕСОРА БОРИСА АЛЕКСАНДРОВА

Рік 2019-й не обійшовся без втрат для української науки. Не стало видатного вченого, директора Інституту морської біології НАН України, професора Бориса Георгійовича Александрова. Він трагічно загинув під час нищівної пожежі 4 грудня на Троїцькій, 25 (тоді вогонь забрав життя 16 людей, ще 32 постраждали). Кілька тижнів тіло не могли відшукати — Александров вважався зниклим безвісти. Впізнали і поховали науковця лише за кілька днів до Нового року. Прощання з професором і його колегою, старшим науковим співробітником Галиною Іванович, відбулось у корпусі біологічного факультету Одеського національного університету ім. І.І. Мечникова.

Борис Георгійович Александров (17.04.1958 – 04.12.2019) – учений у галузі біології та екології моря, доктор біологічних наук, професор, член-кореспондент НАН України, заслужений діяч науки і техніки України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки.

Народився в Одесі. У 1980-му з відзнакою закінчив Одеський державний університет ім. І.І. Мечникова за спеціальністю «біологія». У 1988-му захистив кандидатську дисертацію, 2002-го – докторську. Інженер-гідробіолог (1980–1986), молодший науковий співробітник (1986–1988), учений секретар (1989–1990) Одеського відділення Інституту біології південних морів ім. О.О. Ковалевського АН УРСР. Заступник директора з наукової роботи (1990–1994), завідувач лабораторії теоретичних основ гідробіологічної меліорації (1991–1996), керівник Одеської філії Інституту біології південних морів ім. О.О. Ковалевського НАН України (1994–2014). З 2014-го – директор державної установи «Інститут морської біології НАН України». З 2002-го – за сумісництвом професор кафедри гідробіології та загальної екології Одеського національного університету ім. І.І. Мечникова.

Б.Г. Александров – член Гідроекологічного товариства України, координаційної ради транскордонного біосферного резервату ЮНЕСКО «Дельта Дунаю» (Румунія – Україна), спільної комісії для впровадження угоди зі створення «Зони природоохоронної території дельти Дунаю та пониззя р. Прут» (Румунія, Молдова,

Україна; з 2000-го); голова Одеського відділення Міжнародної спілки Еко-Етика (з 2000-го); член редакційної ради журналу «Одеський екологічний вісник» (з 2001-го); голова консультативної групи з біологічного розмаїття Секретаріату Міжнародної комісії з питань захисту Чорного моря від забруднення (з 2004-го); член редакційної ради європейського міжнародного журналу «Водні вселенці» (з 2007-го); науковий редактор журналу «Вісник Одеського національного університету. Біологія» (з 2009-го); віцепрезидент Українського гідроекологічного товариства (з 2010-го); член Міжвідомчої координаційної ради при президії НАН України з питань морських досліджень і вдосконалення системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації наукових кадрів у галузі морських наук (з 2015-го).

Основні напрями наукової діяльності: морська та прісноводна біологія й екологія; біологія зоопланктону; екзотичні види тварин у морях та океанах; екологічні аспекти розвитку і зростання морських безхребетних; дослідження продукції та біотичного балансу прибережних морських екосистем; значення крайових (контурних) угруповань у функціонуванні водних екосистем; вивчення впливу угруповань рослин і тварин на формування якості води в прибережній зоні моря (моделювання структури штучних рифів); методологія збереження біологічного різноманіття Чорного моря; екологічні проблеми видів-вселенців Азово-Чорноморського регіону.

Борис Георгійович – учень наукової школи світлої пам'яті академіка НАН України, професора Ювеналія Петровича Зайцева (18.04.1924 – 07.01.2020), послідовник заснованого ним напряму вивчення морської нейстонології та гідробіології активних зон моря; засновник наукової школи з дослідження питань гідробіологічної меліорації, екологічних аспектів розвитку донних безхребетних з пелагічним типом розвитку личинок, управління якістю водного середовища за допомогою біопозитивних конструкцій.

Під керівництвом Б.Г. Александрова вперше складено список 240 видів водних організмів України та кадастр вселенців Чорного моря (365 видів). Учений обґрунтував фундаментальні уявлення для прогнозування очікуваних вселенців за подальшої евтрофікації; розробив сучасні методи поліпшення якості водного середовища за допомогою штучних рифів. Автор понад 240 наукових праць.

«Упродовж десяти років при Одеській національній науковій бібліотеці діяв Університет екологічних знань. Борис Георгійович був членом ученої ради, неодноразово виступав на засіданнях з темами, що стосувалися морського середовища. Співпрацював з нашим

інформаційно-довідковим відділом. Теми були різними. Іноді вони виступали разом з академіком Ювеналієм Петровичем Зайцевим. Кілька років поспіль ми проводили виставки до Днів Чорного моря. Остання його доповідь була присвячена результатам міжнародної експедиції EMBLAS-Plus з вивчення Чорного моря», – згадує Ніна Лошкарьова, співробітниця довідково-інформаційного відділу ОННБ.

Мені як журналістові, який пише про екологію, поталанило знати професора Александрова й записати з ним кілька цікавих інтерв'ю. В моєму записнику залишився його номер телефону... У листопаді 2018 року Борис Георгійович і мій друг, світлої пам'яті вчений-хімік Олександр Миколайович Захарія (8 грудня 2018-го загинув під колесами автомобіля неподалік свого дому), ініціювали й успішно провели в Інституті морської біології НАН України перший міжнародний форум з хімічної безпеки Чорного моря.

Відзначу, що Александров був напрочуд цікавим оповідачем і мав дар доступно й популярно пояснювати складні речі. Це підтверджує і провідний редактор Одеської національної наукової бібліотеки Ірина Шелестович: «Борис Александров виступав дуже виважено, уникаючи всіляких спекуляцій на екологічних проблемах. Від нього ви не почули б істеричних висловлювань на кшталт “все вибухне, все пропаде або вселенці всіх з'їдять”». У нього був справжній науковий підхід, без намагань когось здивувати чи вразити».

У мене зберігся неопублікований запис Бориса Александрова з пресконференції «Наше Чорне море: нові дані моніторингу для прийняття рішень». Це був спільний проект ЄС-ПРООН «Удосконалення екологічного моніторингу Чорного моря: обрані заходи» (EMBLAS-Plus) і Міністерства екології та природних ресурсів України. На заході презентували результати польових досліджень, проведених у 2017–2019 роках з використанням сучасного обладнання для моніторингу та методики за стандартами Європейського Союзу.

Зустріч відбувалася погожого літнього дня у затишному дворіку на Приморській, 13. Під час доповіді Борис Георгійович демонстрував таблиці (на жаль, не можу їх показати). Втім, він розповідав так, що навіть за відсутності ілюстрацій усе було зрозуміло. Тож згадаймо професора Александрова, послухаймо його:

«Шановні колеги, друзі! Я дуже радий, що сьогодні маю можливість розповісти про спеціальні дослідження і постараюся говорити простою мовою. Напевно, через це наш інститут запросили взяти участь у змістовній частині цих чудових кольорових плакатів, на яких ви знайдете дуже коротку інформацію про те біологічне різноманіття, яке є в нашому Чорному морі (інфографіка «Наше Чорне

море», «Біорізноманіття Чорного моря», ідея якої полягає в тому, що на одній сторінці продемонстровано результати роботи, описаної на багатьох сотнях сторінок звітів. З ними можна ознайомитися на вебсайті проекту. – Прим. авт.).

Зараз спробую дати якісь прості коментарі до цих непростих справ. Ось перед вами загальне біологічне різноманіття у світі. Ви бачите, що тварин більше, ніж рослин. Тварин близько мільйона видів, причому в Світовому океані існує значно менше видів, ніж у наземних екосистемах. При цьому дуже важливий момент: на сьогодні вчені вважають, що ми виявили лише третину цих видів. Ось перед вами порівняльна таблиця. Що було відомо 20 років тому (це перша колонка) – те біологічне різноманіття, яке було відоме у Чорному морі. Спеціально для цих плакатів ми оновили інформацію. Ви бачите, що воно майже подвоїлося, тобто прогноз, що ми знайдемо ще більше, сьогодні дуже реалістичний. Зверніть увагу: червоним кольором виділені види, яких неозброєним оком ми не бачимо. Це ті мікроскопічні водорості, які живуть і в планктоні, й у бентосі і які можна побачити лише під мікроскопом. Так-от, якщо ми заглянемо в мікроскоп і побачимо море сьогодні порівняно з тим морем, яке було ще 40 років тому, коли розпочався процес евтрофування, то озброєним мікроскопом оком побачимо зовсім інші види. Вони стали продуктивнішими, вони частіше розмножуються, у морі їх з'являється дедалі більша кількість, і вони допомагають людині боротися із загальним рівнем органічної речовини, бо евтрофування – це переудобрювання моря.

Ось порівняльний аналіз про кількість нових видів (назва моєї доповіді у програмі – «Інвазивні види»). Хочу одразу пояснити, що таке інвазія. Інвазія – це вторгнення організмів. Але не всі екзотичні види і види, які ми знаходимо у Чорному морі, а саме ця таблиця показує загальну кількість видів, зареєстрованих нині у Чорному морі (їх 365), виділені червоним. Чому саме 365? Тому що Чорноморська комісія не враховувала видів, поширених у північно-західній частині, а в нас можна зустріти і прісноводні, й солоноводні види, але ж ми їх знаходимо в морі, відтак не можемо їх не враховувати. З інвазивних видів, якщо цю кількість грубо розділити на два, лише половина стає інвазивними, адже вони самі зуміли пристосуватися до умов Чорного моря, здатні самі себе відтворювати й існувати вже без впливу людини. І, звертаю вашу увагу, є інформація про кількість видів вселенців у всіх шести чорноморських країнах.

Тут дуже легко пояснити, чому Україна найбагатша на число вселенців, адже у нас найбільша площа шельфу, найбільша протяжність берегової лінії й найбільша кількість лиманних комплексів,

де коливання солоності від абсолютно прісної до гіпергалінної, як у Куяльницькому лимані, коли солоність вища за 300 грамів в 1 куб. дм.

І не можна не говорити про види вселенців, не показавши цікаві картинки. Ось види, виявлені впродовж останніх п'яти років. Одна з цих знахідок – знаменита риба фугу, сьогодні її зареєстровано не тільки в Криму, торік її зафіксували й на узбережжі Туреччини. Ось водорість ламінарія, це родичка тих ламінарій, яких ми купуємо в магазині як морську капусту. А це найцікавіша зі знахідок, виявлена три роки тому: я не міг втриматися, щоб не показати вам рибу-місяць. Це – найбільший вселенець і найбільша зареєстрована в Чорному морі риба – вона сягає півтора метра і, за орієнтовними оцінками (її не вдалося впіймати, її лише сфотографували), важить близько тонни.

Ну і, говорячи про біологічне різноманіття, не можна не сказати про те, що на сьогодні тільки Чорне море має свій червонокнижний список. Червонокнижні види – це види, яким загрожує зникнення, і число їх, на жаль, зростає. Якщо в 1991 році таких було 159, то зараз Чорноморська комісія реєструє 479 видів, занесених до Червоної книги Чорного моря.

Коли виступав доктор Ярослав Слободник (керівник групи експертів проєкту EMBLAS-Plus. – Прим. авт.) і сказав, що хоче всім повідомити, що Чорне море стало кращим, усі почали аплодувати, але не надто рішуче. Це інша картинка, яка змусить вас усе ж аплодувати більше, бо нині загальна кількість крабів, яких ми не бачили 40 років, з початку евтрофування, збільшилась і біля Одеського узбережжя, і ми їх можемо бачити. Сьогодні морського коника вчені вже думають виводити із Червоної книги, бо рибалки платять за нього велетенські штрафи, а у нас на «Привозі» можна купити набори цих коників за копійки і мати пам'ять про червонокнижний вид.

Це види-вселенці, які акліматизувалися, вони є інвазивними видами, здатними розмножуватися самостійно. Ви тут бачите ці види, які вам добре знайомі, але, може, ви не знали, що вони були завезені в Чорне море. Це – піщана мушля, двостулкові молюски, черевоногі молюски рапани, голландський краб, який зустрічається майже в усіх наших лиманах і прибережній зоні майже всього Чорного моря, але найбільше – у його північно-західній частині. І завершу нашою улюбленою рибою, яку на «Привозі» можна купити повсюдно: це – піленгас, який сьогодні вільно розмножується не лише у Чорному морі, але вже й у Середземному. Дякую за увагу».

А так про свого колегу професора Александрова висловився еколог, доктор біологічних наук, професор Іван Русев: «Борис

Георгійович був не лише справжнім ученим, він був прекрасним викладачем, лектором, міг доносити найскладніші явища простими, доступними словами. Вірю, що серед молодих людей, які надихалися зустрічами з корифеєм і знавцем Чорного моря, неодмінно знайдуться його послідовники. Його важлива місія закінчилася на Землі, але залишилися доступними в бібліотеках та в інтернеті його численні наукові й популярні публікації, які зможуть стати джерелами наснаги для допитливої молоді».

Володимир Геник,
*член Національної спілки
журналістів України.*

НАСТОЯЩИЙ И НЕПОВТОРИМЫЙ...

Борис Георгиевич Александров...

По работе мы сталкивались не так часто.

Чаще на различных совещаниях, «академиях», конференциях, заседаниях «по морю».

Он всегда выделялся скромностью, своей незаметностью среди именитых выскочек и чиновников «от науки».

Все научные звания и степени пришли к нему само собой. Он просто делал своё дело – делал настойчиво, с глубоким пониманием «с чего начать» и чем это все может закончиться...

Он мог работать в коллективе и с коллективом, при этом оставаясь яркой индивидуальностью, яркой звездочкой на необозримом небосклоне морской биологии. Возле него не было случайных людей.

Он мог выслушать, он мог прислушаться... Прежде всего дело, всё остальное – да приложится!

Выдержанный, носящий всё в себе, без каких-либо внешних проявлений озабоченности и неприязни, он, несмотря ни на что, серьезно занимался наукой – скрупулёзно, складывая основное и кажущиеся мелочи в одно большое целое.

Борис Георгиевич был настоящим во всем. Он не воспринимал бездельников, одесских болтунов, людей, принимающих желаемое за действительное.

Он любил море. Любил профессионально и как-то по-детски. В той же Аркадии он мог терпеливо пояснять совершенно постороннему человеку, зачем надо защищать берег и почему именно таким инженерным способом. И что в этом же море надо дать возможность кому-то жить и приносить пользу... Вообще, к организмам, населяющим водную среду, он относился как к хорошим соседям по коммунальной квартире – бережно, но с осторожностью, с интересом и любопытством изучая «правила» их жизни.

Он гордился тем, что окончил Одесский государственный университет. Как-то раз затащил меня на свою лекцию. Я не мог не отметить его правильный русский язык – язык без одессизмов, точные и отточенные фразы, образность мышления.

Он очень любил и знал Одессу. Одессу во всех проявлениях, с любых сторон – научные достижения, прошлое, война, духовная жизнь, религия. Я мог буквально часами выслушивать его понимание сути религиозных конфессий, их различий и общности, вклада в становление благосостояния нашего города.

Его отличала доброжелательная ирония. Помню, с какой радостью он раз от раза звонил мне, услышав на улице какое-то характерное, чисто одесское выражение. Мол, видишь, наша Одесса еще жива!

Его часто можно было увидеть вместе с матерью в каком-нибудь уличном кафе. Со стороны могло даже показаться, что это два умудренных жизненным опытом одессита зорко следят за нашей медленно текущей одесской действительностью, подмечая какие-то отклонения от их понимания вещей.

Если я рассказывал ему о каких-то своих изысканиях по краеведению или малоизвестных страницах минувшей войны, он всегда участливо интересовался, часто подсказывал рациональные, с его точки зрения, направления последующих действий. Так было с исследованиями жизни Дмитрия Кохановского – кавалера пяти (!) орденов Славы. Так было с поисками в Новосибирске (!) могилы Александра Козачинского – автора известной повести «Зеленый фургон». Не забыть наших поездок зимой и летом 2019 г. в легендарную Севериновку – село, что по Балтской дороге, где происходили основные события «Зеленого фургона». Я был поражен тем, как он ориентировался в межклиматье – на местности, в истории и географии этого уголка природы.

Последней нашей задумкой была работа над переводом с румынского книги некоего М. Станеску «Одесса. Горький вкус одной победы (август–октябрь 1941 г.)». К этой работе Борис Георгиевич привлек академика Ювеналия Петровича Зайцева, знавшего по себе особенности жизни под румынской оккупацией. В четверг, 21 ноября(!) 2019 г., Борис вернул мне предварительные наброски, сделанные Ювеналием Петровичем. Мы договорились о встрече 10 декабря, к моменту получения разрешения с румынской стороны на соответствующую публикацию. Увы...

...В боевой обстановке приказ настоящего командира звучит: «За мной!», в отличие от команды: «Вперед!». «За мной!», – так всегда не только говорил, но и действовал Александров. Сначала он! Он всегда был первым, защищая коллектив института, «неудобные» для кого-то результаты научных исследований, в спорах с чиновниками за «чистое море», за наши моральные ценности. Таким Александров запомнился не только мне.

Он создал прекрасную семью, его надежный оплот во всем. Мы дружим с женой Лианой, с сыном Борисом – блестящим дизайнером, тонким знатоком формы и стиля. Значит, Борис Георгиевич продолжается!

*...Ему многое было дано.
Он во многом проявил себя.
Он много успел, много сделал.
Он многое отдал.
Он до обидного мало прожил...*

Проходя сегодня по Пушкинской, возле трагического угла с Троицкой, я высоко поднимаю голову. Перед моими глазами снова Борис Георгиевич, мой Боря – последовательный, одержимый, любящий и благородный.

Михаил Пойзнер,
*доктор технических наук, профессор,
заслуженный работник транспорта Украины,
почетный гражданин Одессы.*

Хронологічний показчик праць

ОКРЕМІ ВИДАННЯ

1986

1. Суточная динамика численности личинок *Balanus improvisus* Darwin в прибрежной зоне Черного моря / редкол. «Гидробиол. журн.». – Киев, 1986. – 14 с. – Деп. в ВИНТИ 25.02.86, № 3960-В.

1987

2. Прогнозирование оседания личинок массовых обрастателей в северо-западной части Черного моря / Ин-т биологии юж. морей АН УССР им. А.О. Ковалевского, Одес. отд. – Одесса, 1987. – 35 с. – Деп. в ВИНТИ 13.10.87, № 7234-В.

1988

3. Новый вид *Stenophora* в Черном море / соавт.: Ю.П. Зайцев, Л.В. Воробьева ; Одес. отд-ние ИнБЮМ АН УССР. – Одесса, 1988. – 5 с. : ил. – Деп. в ВИНТИ 21.07.88, № 5846-В88.

4. Экологические аспекты распределения и развития личинок обрастателей в северо-западной части Черного моря : автореф. дис. ... канд. биол. наук : (03.00.18) / АН СССР, Ин-т биологии юж. морей. – Севастополь, 1988. – 22 с. : граф. – Библиогр.: 11 назв.

1989

5. Экологические и биологические особенности приповерхностного биотопа водных масс Дуная / соавт.: Ю.П. Зайцев, Г.П. Гаркавая, А.Д. Павленко. – Москва, 1989. – 17 с. – Деп. в ВИНТИ 09.01.89., № 210-В89.

1994

6. Пелагические личинки бентосных беспозвоночных северо-западной части Черного моря / соавт. Л.Н. Полищук ; Ин-т биологии юж. морей АН УССР им. А.О. Ковалевского, Одес. отд. – Одесса, 1994. – 44 с. – Деп. в ВИНТИ 14.03.94, № 592-В94.

1995

7. Мониторинг поддержания биологического разнообразия в водно-болотных угодьях Украины / соавт.: Т.Д. Андриенко, А.М. Волох, С.В. Воловик [и др.]. – Мелитополь : Бранта, 1995. – 220 с.

1996

8. Исследование количественных закономерностей метаморфоза морских беспозвоночных и прогнозирование их функциональной активности : отчет НИР по теме ГКНТП 5.3/340. – Одесса, 1996. – 14 с.

9. Трофические связи и биоэнергетика прибрежных экотонов на примере Черного и Азовского морей : отчет НИР по теме 6.3/251 № гос. регистр. 0197 003262. – Одесса, 1996. – 24 с.

1997

10. Design of a quality monitoring programme for Stentsovsko-Zebrijanske Plavny, Danube Delta / co-auth.: M.P. van der Vat, A.M. Voloshkevich. – Ukraine ; The Netherlands : RWS Riza, 1997. – 37 p.

1998

11. Экосистема взморья украинской дельты Дуная : сб. науч. тр. / соавт.: Ю.П. Зайцев [и др.] ; Одес. фил. Ин-та биологии юж. морей НАН Украины. – Одесса : Астропринт, 1998. – 329 с. : ил. – (80 років НАН України).

12. Black Sea Biological Diversity Ukraine / co-auth. Yu.P. Zaitsev. – New York : United Nations Publ., 1998. – 351 p.

1999

13. Report on the nutrients and pollution impacts on the ecosystems of the Azov and Black Seas: Ukraine. Danube River Pollution Reduction Programme and Black Sea Environmental Programme Special Report, UNDP Danube Programme Coordination Unit / co-auth.: V.A. Briantsev, G.P. Garkavaya, G.G. Minicheva [et al.]. – Vienna, 1999. – 48 p.

2001

14. Exotic species in the Aegean, Marmara, Black, Azov and Caspian Seas / co-auth.: Yu. Zaitsev, B. Öztürk // Published by Turkish Marine Research Foundation. – Istanbul, 2001. – 267 pp.

2002

15. Видение дельты Дуная, Украина : живая дельта Дуная – дом для дикой природы и источник благополучия для людей : осн.

документ, 20 дек. 2002 / подгот. офісом Дунайс.-Карпат. прогр. WWF в Україні [и др.] ; соавт.: А.М. Волох [и др.]. – Вена ; Одесса, 2002. – 224 с.

16. Гідробіологічні основи управління станом прибережних екосистем Чорного моря : автореф. дис. ... д-ра біол. наук (03.00.17) / НАН України, ІПМ. – Севастополь, 2002. – 34 с. : іл. – Бібліогр.: 42 назви. – Те саме рос. мовою. – Одесса, 2002. – 36 с.

17. Состояние и проблемы приморской зоны Одессы : отчет по проекту Министерства международного развития Великобритании (DFID), CoastNET и EUROCOAST: SEPS 548 «Адаптация передового опыта в сфере интегрированного управления приморской зоной для устойчивого развития Одессы» / соавт.: О.А. Дьяков, С.Е. Дятлов, Г.Г. Миничева [и др.]. – Одесса, 2002. – 146 с.

2004

18. Базовые биологические исследования Одесского морского порта (авг.-дек. 2001 г.) : итоговый отчет / соавт.: Ю.П. Зайцев, Н.А. Берлинский, Ю.И. Богатова [и др.]. – Одесса, 2004. – 171 с. – (Серия монографий Одесского демонстрационного центра программы Глобалласт ; вып. № 7).

19. Ballast water risk assessment, port of Odessa, Ukraine, October 2003: final report / co-auth.: R. Bachtany, R. Clarke, C. Hayes [et al.] // GloBallast Monograph. – London : IMO. – 2004. – 130 p. – (Series No. 10).

2006

20. Северо-западная часть Чёрного моря: биология и экология / соавт.: Ю.П. Зайцев, Г.Г. Миничева. – Киев : Наук. думка, 2006. – 701 с.

2007

21. Методика інвентаризації та оцінки сучасного стану біорізноманіття природних комплексів та ландшафтів, необхідних для формування регіональних екологічних мереж / співавт. : Ю.О. Андрущенко, А.М. Волох, Л.В. Воробйова [та ін.]. – Мелітополь : Бранта, 2007. – 126 с.

2008

22. Гидробиологические основы управления состоянием прибрежных экосистем Черного моря / НАН Украины, Одес. фил. ИнБЮМ

им. А.О. Ковалевского. – Киев : Наук. думка, 2008. – 343 с. – Библиогр.: 677 назв.

2009

23. Розроблення проекту концепції загальнодержавної цільової програми з охорони та відтворення довкілля Азовського і Чорного морів : заключний звіт з науково-дослідної роботи для Міністерства охорони навколишнього природного середовища України (Договір № 16/1040/16/2 від 11 верес. 2009 р.) / співавт.: О.І. Запорожець, Я.І. Мовчан [та ін.]. – [Б. м.], 2009. – 115 с.

24. Розроблення регламенту обміну даними з моніторингу морського середовища : заключний звіт з науково-дослідної роботи для Міністерства охорони навколишнього природного середовища України (Договір № 16/1040/16/2 від 11 верес. 2009 р.) / співавт.: В.А. Гроза, С.Є. Дятлов [та ін.]. – [Б. м.], 2009. – 100 с.

25. Спецификация местообитания Малое филлофорное поле в Каркинтском заливе Черного моря : отчет по проекту Европейского Союза «Сотрудничество по окружающей среде Черного моря» / соавт.: Н.А. Болтачева, С.Г. Бушуев, Е.А. Колесникова. – [Б. м.], 2009. – 38 с. – Те саме англ. мовою.

2010

26. Strategy and methodology for the development of marine protected areas network in the coastal waters of the Ukrainian part of the Azov and Black Seas : analytical report / co-auth.: O. Dyakov, L. Galperina, V. Groza [et al.] : Project JWP-Ukr-2009-14 «Living Black Sea: strategy for expansion of marine protected areas in the Black Sea coastal waters of Ukraine» funded by the Royal Embassy of the Netherlands to Ukraine. – Odessa, 2010. – 50 p.

2011

27. Наука в Южном регионе Украины (1971–2011) / соавт.: Т.Л. Алексенко, В.И. Андреев, К.Д. Бабов [и др.] ; ред. С.А. Андронатии ; Нац. акад. наук Украины, Юж. науч. центр. – Одесса : Феникс, 2011. – 699 с.

2012

28. Основи екології : довід. для студентів класич. ун-тів / співавт.: В.В. Заморів, Ш.Л. Рижко, Н.І. Беленкова, О.Б. Куцин. – Одеса : Одес. нац. ун-т, 2012. – 115 с.

2014

29. Оцінка ландшафтного та біологічного різноманіття інтегральними біологічними індикаторами та маркерами / співавт.: В.Д. Сіохін, Й.І. Черничко, Д.В. Дубина [та ін.]. – Мелітополь : МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2014. – 153 с.

2016

30. Экологические дозорные Черного моря. Полевой определитель = Environmental Sentinels of the Black Sea. Field Guide / соавт. Ю. Зайцев. – Одесса : Ин-т мор. биологии, 2016. – 42 с. – Текст парал. рос., англ. – Режим доступа : http://emblasproject.org/wp-content/uploads/2016/09/20_09_2016_Environmental-Sentinels-of-the-Black-Sea.pdf

2017

31. 12 нових фактів, які ви завжди хотіли знати про Чорне море : спільні чорноморські дослідження / співавт.: А. Гучманідзе, Є. Дикий, В. Коморін [та ін.]. – Одеса, 2017. – 14 с.

2018

32. Методичні рекомендації з організації інвентаризації, оцінки, моніторингу водно-болотного угіддя міжнародного значення та складання інформаційного опису / співавт.: А. Волох, В. Воровка ; за заг. ред. В. Демченка, О. Петрович. – Мелітополь, 2018. – 227 с.

33. Annex to Join Ukraine–Georgia expedition on R/V «Mare Nigrum» in the Black Sea, 2017 : results of intercomparison exercises for biota. Zooplankton. – Odessa, 2018. – 8 p.

2019

34. План управління трансграничним речним басейном Дністра [Електронний ресурс] : (подготовлен в рамках проекта ГЭФ «Содействие трансграничному сотрудничеству и комплексному управлению водными ресурсами в бассейне р. Днестр») Ч. 1. Общая характеристика и оценка состояния / соавт.: С. Афанасьев, Ю. Бежан, Т. Белоус [и др.]. – [Б. м.], 2019. – 154 с. – Режим доступа : https://dniester-commission.com/wp-content/uploads/2019/07/Dniester_TDA_July2019.pdf

2020

35. Секрети Чорного моря / співавт.: О. Андріанова, Н. Атамась, В. Большаков [та ін.]. – Київ, 2020. – 60, [4] с. : іл. – Укр. та рос. мовами. – Книжка вийшла друком помертню.

ПУБЛІКАЦІЇ В ЗБІРНИКАХ

1986

36. Естественная регуляция массового нереста беспозвоночных животных в прибрежной зоне моря // IV Всесоюзная конференция по промышленным беспозвоночным : тез. докл., Севастополь, апр. 1986. – Москва, 1986. – Ч. 1. – С. 3.

1987

37. О способности регуляции вертикального положения у пелагических личинок донных беспозвоночных // III Всесоюзный съезд советских океанологов : тез. докл., Ленинград, дек. 1987. – Ленинград, 1987. – Ч. 1. – С. 15–16.

38. Об особенностях развития нейстонного сообщества в условиях Одесского порта / соавт. В.А. Колоденко // Проблемы мониторинга гидробиоценозов : тез. докл. конф. молодых ученых. – Карадаг, 1987. – С. 15–18.

39. Суточная динамика вертикального распределения личинок массовых видов двустворчатых моллюсков Черного моря // VIII Всесоюзное совещание по изучению моллюсков : тез. докл., Ленинград, апр. 1987. – Ленинград, 1987. – С. 355–356.

1988

40. Изменение гидростатических особенностей личинок двустворчатых моллюсков в онтогенезе / соавт. Л.В. Воробьева // Симпозиум по онтогенезу морских беспозвоночных : тез. докл. III Всесоюз. конф. по мор. биологии, Севастополь, 18–20 окт., 1988. – Владивосток, 1988. – С. 8–9.

41. Личиночное развитие массовых обростателей Черного моря и его зависимость от температуры // Симпозиум по онтогенезу морских беспозвоночных : тез. докл. III Всесоюз. конф. по мор. биологии, Севастополь, 18–20 окт., 1988. – Владивосток, 1988. – С. 7–8.

42. Північне джерело поповнення фауни Чорного моря / співавт.: Ю.П. Зайцев, Л.В. Воробйова // Доп. АН УРСР. Серія Б. Геологічні, хімічні та біологічні науки. – 1988. – № 11. – С. 61–63. – Бібліогр.: 7 назв.

43. Применение флуоресцентной микроскопии для индикации антропогенного загрязнения моря на примере зоопланктона //

V Всесоюзная конференция по водной токсикологии : тез. докл., Одесса, 18–22 апр., 1988. – Москва, 1988. – С. 3.

1989

44. Тенденции развития донных беспозвоночных в условиях антропогенного эвтрофирования // Вклад молодых ученых и специалистов в решение современных проблем океанологии и гидробиологии : тез. докл. IV науч.-техн. конф. – Севастополь, 1989. – Ч. 1. – С. 8–9.

1990

45. Зоонейстон / соавт.: Ю.П. Зайцев, Л.Н. Полищук // Исследования экосистемы Берингового моря : итоги 2 сов.-амер. экспедиции в Беринговом море. 37 рейс НИС «Академик Королев», июнь-июль 1984 г. – Ленинград, 1990. – Вып. 3. – С. 141–154.

46. Структура и функционирование зоонейстона Балтийского моря в весенне-летний период 1987 г. / соавт.: Ю.П. Зайцев, Л.Н. Полищук // Исследования экосистемы Берингового моря : материалы 1 сов.-финлянд. комплекс. экспедиции на НИСП «Виктор Бугаев». – Ленинград, 1990. – Вып. 3. – С. 136–144.

47. Die Okologischen und biologischen Besonderheiten des Biotopes an der Oberfläche des Donaus tromes / co-auth.: G. Garkawaja, A.D. Pavlenko, E.M. Rusnak // Ergebnisse der Donauexpedition, 1988, Eigenverl. d. IAD. – Wien, 1990. – S. 229–236.

48. Zooneuston of the Bering Sea / co-auth.: Yu.P. Zaitsev, L.N. Polishchuk // Results of the second joint U.S. – U.S.S.R. Bering Sea Expedition, summer 1984 : Biological Report. – 1990. – V. 90 (13). – P. 149–163.

1991

49. Методика дифференцированного учета живых и мертвых организмов морского зоопланктона с помощью флуоресцентной микроскопии : [Одесска затока] / соавт. О.А. Аблов // Экология моря : сб. науч. тр. – Севастополь, 1991. – Вып. 37. – С. 89–94. – Библиогр.: 21 назв.

50. О возможности использования дифференциального температурного показателя воды для прогнозирования периодов нерестовой активности моллюсков // Моллюски, состояние изучения и перспективы изучения : тез. докл. IX Всесоюз. малакол. совещ. – Ленинград, 1991. – С. 42–49.

51. Прогнозирование основных тенденций развития и распределения личинок донных беспозвоночных в западной половине Черного моря / соавт. Л.Н. Полищук // Комплексный глобальный мониторинг Мирового океана : тез. докл. II междунар. симп., Ленинград, 14–21 апр., 1991. – Ленинград, 1991. – С. 27.

52. Zooneuston / co-auth.: Yu.P. Zaitsev, L.N. Polishchuk // Results of the Third U.S. – U.S.S.R. Bering and Chukchi Sea Expedition (BERPAC), summer 1984, U.S. Fish and Wildlife service. – Washington, 1991. – P. 184–191.

53. Zooneuston of the Tropical Pacific / co-auth.: Yu.P. Zaitsev, L.N. Polishchuk // Results of the First joint U.S. – U.S.S.R. Central Pacific Expedition (BERPAC), 1988. U.S. Fish and Wildlife service. – Washington, 1991. – P. 223–234.

1992

54. Зоонейстон / соавт.: Ю.П. Зайцев, Л.Н. Полищук // Исследование экосистем Берингова и Чукотского морей. – Санкт-Петербург, 1992. – С. 300–316.

1994

55. Определение веса и калорийности мидий северо-западной части Черного моря // І з'їзд Гідроекологічного товариства України : тези доп., Київ, 16–19 листоп. 1993 р. – Київ, 1994. – С. 10.

56. Biotic balance of the ecosystem of the coastal zone of the Black Sea in conditions of intensive antropogenic influence / Ecological Problems and Economical Prospects : Black Sea Symposium, 16–18 Sept., 1991, Istanbul, Turkey. – Istanbul, 1994. – P. 77–84.

1995

57. Экологические проблемы Одесского региона и их решение : тр. Междунар. науч.-практ. конф., 14–15 дек. 1994, Одесса / Гос. упр. экол. безопасности по Одес. обл. ; ред. А.Л. Цыкало. – Одесса, 1995. – 450 с. – Із змісту : Биологический контроль за состоянием экосистемы Одесского залива / соавт.: Ю.П. Зайцев, Л.В. Воробьева, В.К. Головенко [и др.]. – С. 103–107; Некоторые практические результаты комплексного изучения основных видов атропогенного воздействия на прибрежную зону моря в районе г. Одессы / соавт. Н.И. Рясинцева. – С. 153–156; Возможности и перспективы гидробиологической мелиорации Одесского залива / соавт.: Г.П. Гаркавая, Т.П. Горбылева, Г.Г. Миничева [и др.]. – С. 157–162.

1996

58. Управление и охрана побережий северо-западного Причерноморья : тр. Междунар. симп., 30 сент.–6 окт. 1996, Одесса. – Одесса, 1996. – 63 с. – Из змісту: Возможности и перспективы использования сообщества обрастания твердых искусственных субстратов для мелиорации прибрежных морских акваторий. – С. 8; Влияние берегозащитных сооружений на качество морской среды и состояние морской экосистемы. – С. 9; Использование рыб для регуляции качества морской воды у Одесского побережья / соавт. С.А. Хуторной. – С. 10.

1997

59. Прогнозирование продукции и дыхания водных беспозвоночных в онтогенезе // II з'їзд Гідроекологічного товариства України : тези доп., Київ, 27–31 жовт. 1997 р. – Київ, 1997. – Т. 1. – С. 98–100.

60. Recent man-made changes in the Black Sea ecosystem / co-auth. Yu.P. Zaitsev // Black Sea, Baltic Sea and North Sea : Sensitivity to Change. – Dordrecht, 1997. – P. 25–31.

61. The influence of the Ecosystem of the Stentsovskie-Zhebrianskie Marshes in the Danube Delta / co-auth.: G. Garkavaya, S. Dyatlov, A. Ivanov [et al.] // Limnologische Berichte Denau 1997, Band I Wissenschaftliche Referate. 32 Konferenz, Wien. – Wien, 1997. – P. 179–184.

1998

62. Вода и здоровье-98 : материалы Междунар. науч.-практ. конф., 15–18 сент. 1998 г., г. Одесса / Одес. центр науч.-техн. и экон. информ. Миннауки Украины ; ред. С.А. Андронати [и др.]. – Одесса : Астропринт, 1998. – 472 с. – Из змісту: Влияние сточных вод на санитарно-экологическое состояние прибрежной зоны моря. – С. 263–269. – Библиогр.: 3 назв.; Санитарно-экологические аспекты формирования качества морских вод в районе выпуска коллектора станции биологической очистки «Южная» / соавт.: Л.В. Воробьева, С.Е. Дятлов, Д.А. Нестерова [и др.]. – С. 270–273.

63. Одеська філія Інституту біології південних морів НАН України // Розвиток академічної науки на Півдні України / НАН України, Півд. наук. центр ; відп. ред. С.А. Андронати. – Одеса, 1998. – С. 71–79 : іл.

64. Северный источник пополнения фауны Черного моря / соавт.: Ю.П. Зайцев, Л.В. Воробьева // Доп. НАН України. Серія. Б. Геологічні, хімічні та біологічні науки. – 1998. – № 2. – С. 63–65. – Бібліогр.: 7 назв.

65. Экологические проблемы морепользования в Одесском регионе и пути их разрешения / соавт. Н.И. Рясинцева // Экология городов и рекреационных зон : материалы Междунар. науч.-практ. конф., 25-26 июня 1998, Одесса. – Одесса, 1998. – С. 3-9.

66. Экосистема взморья украинской дельты Дуная / НАН Украины, Одес. фил. Ин-та биологии юж. морей ; отв. ред. Л.В. Воробьева. – Одесса : Астропринт, 1998. – 327 с. – Из змісту: Влияние Дуная на формирование мезозоопланктона Черного моря. – С. 245-261; Биоразнообразие придунайского района Черного моря в условиях эвтрофирования / соавт. Ю.П. Зайцев. – С. 304-322.

67. Black Sea biodiversity in eutrophication conditions / co-auth.: Yu.P. Zaitsev // Conservation of the Biological Diversity as a Prerequisite for Sustainable Development in the Black Sea Region. – Dordrecht, 1998. – P. 221-234.

68. Management possibilities of marine coastal waters quality on Odessa Bay example // Management and conservation of the northern-western Black Sea coast : scient. public. proceedings of the EUCC intern. symp., Odessa, 1996. – Одеса, 1998. – С. 7-14.

69. Sanitary-hygienic and ecological state of the northwestern Black Sea coast and Odessa Oblast / co-auth.: L.Ya. Mogilevsky, N.I. Ryasinnseva, I.T. Rusev [et al.] // Management and conservation of the northern-western Black Sea coast : scient. public. proceedings of the EUCC intern. symp., Odessa, 1996. – Одеса, 1998. – С. 105-110.

70. The function of wetlands // The Black Sea in Crisis : World Scientific Publishing Co. Pte. Ltd. – Singapore ; New Jersey ; London ; Hong Kong, 1998. – P. 84-89.

71. Using of the fish for regulation of the sea water quality in the Odessa coast (realities and prospects) / co-auth. S.A. Khutornoy // Management and conservation of the northern-western Black Sea coast : scient. public. proceedings of the EUCC intern. symp., Odessa, 1996. – Одеса, 1998. – С. 15-19.

1999

72. Биология прибрежных вод острова Змеиный / соавт.: Ю.П. Зайцев, С.О. Волков, Л.В. Воробьева [и др.] // Доп. НАН України. – 1999. – № 8. – С. 111-114. – Бібліогр.: 13 назв.

73. Біорізноманітність Дунайського біосферного заповідника, збереження та управління : [зб. ст.] / голов. ред. Ю.Р. Шеляг-Сосонко. – Київ : Наук. думка, 1999. – 702 с. – Из змісту: Гідробіонти / співавт.: Т.А. Харченко, А.В. Ляшенко, Г.В. Парчук. – С. 157–161; Біологічна різноманітність гідробіоценозів Стенцівсько–Жебриянських плавнів. – С. 196–204; Водна екосистема плавнів і трофічні зв'язки птахів. – С. 254–266; Гідроекологічний моніторинг. – С. 371–376; Взаємозв'язок якості середовища і структури водних угруповань. Меліораційний ефект плавневих екосистем. – С. 449–473.

74. Изменение структуры и самоочистительной способности обрастания прибрежной зоны Черного моря в условиях антропогенного воздействия / соавт. И.В. Ходаков // Экологические проблемы Черного моря : сб. науч. ст. / Одес. фил. Ин-та биологии юж. морей НАН Украины, Одес. гос. ун-т им. И.И.Мечникова ; отв. ред. Б.Г. Александров. – Одесса, 1999. – С. 192–197.

75. Комп'ютерна база даних: рідкісні і зникаючі види рослин в Червоній книзі Чорного моря / співавт.: С.Е. Дятлов, Т.В. Васильева // Український фітоценологічний збірник. Серія А. Фітоценологія. – Київ, 1999. – Вип. 1/2 (12/13). – С. 235–236.

76. Оценка экологического состояния приустьевых районов Дуная / соавт.: Н.А. Берлинский, Г.П. Гаркавая, Т.А. Сафранов [и др.] // Метеорологія, кліматологія і гідрологія : міжвід. наук. зб. / М-во освіти і науки України, Одес. гідрометеорол. ін-т. – 1999. – Вип. 36. – С. 271–282. – Бібліогр.: с. 281–282.

77. Проблемы техногенного воздействия на ихтиофауну прибрежной зоны Черного моря / соавт. С.А. Хуторной // Развитие зоологических исследований в Одесском университете. Академик Д.К. Третьяков и его научная школа : [сб. воспоминаний и науч. тр.] / Одес. гос. ун-т им. И.И. Мечникова, Музейн. фонд им. А.А. Браунера. – Одесса, 1999. – С. 140–143.

78. Утилизация отходов, организация и контроль полигонов : сб. науч. ст. / Юж. науч. центр НАН Украины, Одес. гос. центр науч.-техн. и экон. информ. ; ред. С.А. Андронати [и др.]. – Одесса, 1999. – 277 с. – Из змісту: Проблемы определения экологического ущерба при проведении дноуглубительных работ в северо-западной части Черного моря и возможные пути их решения / соавт.: Н.А. Берлинский, С.Г. Бушуев,

В.Е. Рыжко [и др.]. – С. 193–197; Обоснование местоположения и функционирование свалки грунта на приустьевом взморье Дуная / соавт.: Н.А. Берлинский, Ю.И. Богатова, Г.П. Гаркавая [и др.]. – С. 198–203.

79. Black Sea Red Data Book / United Nations Office for Project Services. – New York, 1999. – 380 p. – [Із змісту]: *Branchinectella media* Schmankewitsch. – P. 144–145; *Branchinectella spinosa* Schmankewitsch. – P. 146–147; *Hemimysis anomala* G.O. Sars, 1907. – P. 232–234; *Hemimysis serrata* (Bacescu, 1938). – P. 235–236; *Iphigenella acanthopoda* G.O. Sars, 1896. – P. 245–246; *Iphigenella andrussovi* (Sars, 1896) / co-auth. S. Andreev. – P. 247–249; *Katamysis warpachowskyi* G.O. Sars, 1893. – P. 252–253; *Lucioperca marina* Cuvier, Valenciennes, 1828 / co-auth. S. Khutornoy. – P. 262–263; *Moerisia maeotica* (Ostroumov, 1896) / co-auth. A. Petranu. – P. 276–278.

2000

80. Значення морської біоти острова Зміїного для екосистеми шельфу // Вісн. Одес. держ. ун-ту. Серія : Біологія / Одес. держ. ун-т. – 2000. – Т. 5, вип. 1. – С. 193–198. – Бібліогр.: 11 назв.

81. Формирование обрастания на твердых субстратах различной природы / соавт.: Н.Г. Теплинская, А.А. Андриенко // Экологические проблемы городов, рекреационных зон и природоохранных территорий : сб. науч. ст. – Одесса, 2000. – С. 93–100.

82. Экологическая безопасность прибрежной и шельфовой зон и комплексное использование ресурсов шельфа : сб. науч. тр. / НАН Украины, Мор. гидрофиз. ин-т ; отв. ред. В.А. Иванов. – Севастополь, 2000. – 462 с. : ил. – Із змісту: Методологические аспекты управления качеством водной среды с помощью обрастания твердых субстратов. – С. 351–359; Зависимость структурно-функциональных свойств морского зообрастания от геометрии твердых субстратов / соавт. Ю.Ю. Юрченко. – С. 367–376.

83. Changes in productivity of the Black Sea and some practical recommendations for it's protection // The Black Sea ecological problems : materials of intern. symp., 31 Oct.–5 Nov., Odessa, Ukraine / OCNTI. – Odessa, 2000. – P. 8–13.

84. Chronicle of exotic species introduction into the Black Sea / co-auth. Yu. Zaitsev // The Black Sea ecological problems : materials of intern. symp., 31 Oct.–5 Nov., Odessa, Ukraine / OCNTI. – Odessa, 2000. – P. 14–19.

85. Odessa city groundwater quality and its influence on marine coastal ecosystem / co-auth.: Yu. Bogatova, G. Garkavaya, L. Vorobyova // GPOLL Workshop on groundwater pollution in areas of groundwater overexploitation, St.-Petersburg, 10–13 Sept. 2000. – Moscow, 2000. – P. 9–11.

86. Origin and present state of biological diversity in the Black Sea with special comments about Ukrainian area / co-auth. Yu.P. Zaitsev // Збереження і моніторинг біологічного та ландшафтного різноманіття в Україні. – Київ, 2000. – С. 188–193.

87. The role of the groundwater in the anthropogenic eutrophication of the coastal zone of the Black Sea / co-auth.: Yu. Bogatova, G. Garkavaya, L. Vorobyova // The Black Sea ecological problems : materials of intern. symp., 31 Oct.–5 Nov., Odessa, Ukraine / OCNTI. – Odessa, 2000. – P. 20–23.

2001

88. Долгопериодные изменения развития личинок обрастателей в северо-западной части Черного моря / соавт. Л.Н. Полищук // Екологічні проблеми водних екосистем та забезпечення безпеки життєдіяльності на водному транспорті : наук.-практ. конф. : зб. доп., Одеса, 24–25 трав. 2001 р. – Одеса, 2001. – С. 137–139.

89. Использование искусственных рифов для управления состоянием прибрежных морских экосистем // Наук. зап. Терноп. держ. пед. ун-ту. Серія: Біологія / Терноп. держ. пед. ун-т ім. В. Гнатюка. – 2001. – Т. 14, № 3 : (Спец. вип. Гідроекологія). – С. 119–120.

90. Калорийность беспозвоночных Черного моря. I. Зоопланктон и мейобентос // Экология моря : сб. науч. тр. – Севастополь, 2001. – Вып. 55. – С. 5–10.

91. Калорийность беспозвоночных Черного моря. II. Макрозообентос // Экология моря : сб. науч. тр. – Севастополь, 2001. – Вып. 56. – С. 71–76.

92. Проблемы изучения и охраны дельфинов в северо-западной части Черного моря и возможные пути их решения / соавт.: С.Г. Бушуев, В.П. Савусин // Морські ссавці у водах України: дослідження та збереження дельфінів Чорного та Азовського морів : матеріали робочої наради з питань дослідж. та охорони чорномор. дельфінів, визначення заходів, необхідних для приєднання України до Угоди Assobams (про

збереження китоподібних Чорного моря) та подальшого її виконання, 30 берез. 2001 р., Київ. – Київ, 2001. – С. 11–12.

93. Роль микроорганизмов в формировании морского обрастания твердых субстратов различной природы / соавт.: Н.Г. Теплинская, А.А. Андриенко // Вісн. Одес. нац. ун-ту. Серія: Біологія / Одес. держ. ун-т. – 2001. – Т. 6, вип. 4. – С. 3–7.

94. Современное состояние экосистем лиманно-устьевых комплексов северо-западного Причерноморья в аспекте развития экологического туризма / соавт. С.Г. Бушуев // Устойчивое развитие туризма на Черноморском побережье : тр. I Междунар. симп., Одесса, 21–25 мая 2001. – Одесса, 2001. – С. 213–216. – Библиогр.: 7 назв.

95. Теоретические основы управления качеством водной среды с помощью твердых субстратов // Доп. НАН України. – 2001. – № 5. – С. 181–184.

96. Экологические последствия антропогенного преобразования прибрежной зоны Черного моря в XX веке // Исследование береговой зоны морей / НАН Украины, Ин-т геол. наук, Ин-т приклад. проблем экологии, геофизики и геохимии ; гл. ред. Ю.Д. Шуйский. – Киев, 2001. – С. 25–34. – Библиогр.: 22 назв.

97. Экологический мониторинг акватории Одесского порта в рамках международного проекта «ГлоБалласт» / соавт.: Н.А. Берлинский, Ю.И. Богатова, В.Н. Большаков [и др.] // Екологічні проблеми Чорного моря : зб. наук. ст. / Одес. центр наук.-техн. та екон. інформації. – Одеса, 2001. – С. 3–8.

98. Port baseline survey in Odessa / co-auth. N. Berlinsky // 1-st Black Sea Conference on Ballast Water Control and Management, Odessa, 10–12 Oct. 2001. – Odessa, 2001. – № 3 (App. 4). – P. 1–4. – (GloBallast Monograph Series).

99. The Danube role in the Black Sea contamination / co-auth.: N. Berlinsky, Yu. Bogatova, S. Bushuev // Problems of regional seas 2001” Proceeding of the intern. symp. on the Probl. of Reg. Seas, 12–14 May 2001, Istanbul, Turkey. – Istanbul, 2001. – P. 64–75.

2002

100. Биотический баланс сообщества пелагиали прибрежной зоны Черного моря / соавт. А.В. Курилов // Экология моря : сб. науч. тр. – Севастополь, 2002. – Т. 61. – С. 5–10. – Библиогр.: 36 назв.

101. Біологія / співавт.: І. Орлова, Н. Дерезюк, Е. Костильов [та ін.] // Стан довкілля Чорного моря : доп. НАН України 1996–2000 рр. – Одеса, 2002. – С. 54–63.

102. Морське господарство / співавт.: О.Л. Орлова, О.Г. Цокур // Атлас Одеської області : до 70-річчя заснування / Г.О. Топчів. – Одеса, 2002. – С. 44–49.

103. Black Sea – an oxigen-poor sea / co-auth.: Yu.P. Zaitsev, N.A. Berlinsky, A. Zenetos // Report on Europe's Biodiversity – biogeographical regions and seas, European Environment Agency «Seas around Europe». – Copenhagen, 2002. – P. 23. – Режим доступу : http://www.eea.europa.eu/publications/report_2002_0524_154909/regional-seas-around-europe/BlackSea.pdf.

104. The Black Sea – a recipient, donor and transit area for alien species / co-auth.: M.-T. Gomoiu, N. Shadrin, Yu. Zaitsev // Invasive aquatic species of Europe – distribution, impact and management / red. : E. Leppakoski, S. Gollasch, S. Olenin [et al.]. – Dordrecht, 2002. – P. 341–350.

2003

105. Биологические основы прогнозирования новых инвазий в водные экосистемы / соавт.: Г.Г. Миничева, Р. Баштанний, В. Работнев // IV научно-практический семинар по проблеме управления водным балластом судов (для специалистов научных учреждений, связанных с проблемой судоходства, морской биологии, экологии и охраны природы), г. Одесса, Украина, 26–27 авг. 2003 г. : отчет о семинаре. – Одесса, 2003. – Вып. № 8. – С. 82–94. – (Серия монографий Одесского демонстрационного центра программы ГлоБалласт).

106. Ближайшее жизненное пространство обрастания и способ определения его объема // Перифитон континентальных вод: современное состояние изученности и перспективы дальнейших исследований : материалы докл. междунар. симпоз., Тюмень, 3–5 февр. 2003. – Тюмень, 2003. – С. 4–5.

107. Выполнение и перспективы развития международной программы «ГлоБалласт» в Украине / соавт.: Н.А. Берлинский, В.П. Савусин // Гідрометеорологія і охорона навколишнього середовища-2002 : тези доп. ювіл. міжнар. конф., присвяч. 70-річчю утворення Одес. держ. екол. ун-ту. – Одеса, 2003. – Ч. 2. – С. 210–212.

108. Изменение экосистемы Черного моря: причины и последствия вселения экзотических видов // Эволюция морских экосистем под влиянием вселенцев и искусственной смертности фауны : тез. докл. междунар. конф., г. Азов, 15–18 июня 2003 г. – Ростов н/Д., 2003. – С. 36–38.

109. Итоги и перспективы гидробиологических исследований прибрежных вод острова Змеиный / соавт.: В.Н. Большаков, С.А. Хуторной // Про перспективи комплексу наукових досліджень на острові Зміїний і прилеглому шельфі : матеріали наук.-практ. наради-конф., 22 лют. 2003, Київ. – Київ, 2003. – С. 16–24.

110. Оценка риска загрязнения водяным балластом судов: постановка задачи, подходы к решению, ожидаемые результаты / соавт.: Р. Баштанный, В. Работнев // III научно-практический семинар по проблеме управления водяным балластом судов (для специалистов судоходной отрасли) : отчет о семинаре, г. Одесса, 25 июня 2003 г. – Одесса, 2003. – Вып. № 6. – С. 31–36. – (Серия монографий Одесского демонстрационного центра программы ГлоБалласт).

111. Оценка риска загрязнения судовым водяным балластом: основные результаты работы по оценке риска в порту Одесса / соавт.: Р. Баштанный, В. Работнев, В. Хмелевский // I научно-практический семинар по проблеме управления водяным балластом судов (для специалистов специальных учебных заведений) : отчет о семинаре, г. Одесса, 14 марта 2003 г. – Одесса, 2003. – Вып. № 4. – С. 53–69. – (Серия монографий Одесского демонстрационного центра программы ГлоБалласт).

112. Оценка риска загрязнения судовым водяным балластом: основные результаты работы по оценке риска в порту Одесса / соавт.: Р. Баштанный, С. Лиманчук, В. Работнев [и др.] // VI заседание Национальной оперативной группы Украины, Одесса, 5–6 дек. 2002 г.: отчет о заседании. – Одесса, 2003. – Вып. № 2. – С. 19–26. – (Серия монографий Одесского демонстрационного центра программы ГлоБалласт).

113. Оценка риска переселения водных организмов с судовыми балластными водами // Екологічні проблеми Чорного моря : зб. матеріалів V Міжнар. симп., Одеса, 30–31 жовт. 2003. – Одеса, 2003. – С. 8–13.

114. Проблема биологических инвазий и некоторые подходы к оценке риска переноса организмов водным транспортом / соавт.: Р. Баштанный, В. Работнев // IV научно-практический семинар по проблеме управления водяным балластом судов (для специалистов научных учреждений, связанных с проблемой судоходства) : отчет о семинаре, г. Одесса, 26–27 авг. 2003 г. – Одесса, 2003. – Вып. № 8. – С. 135–146. – (Серия монографий Одесского демонстрационного центра программы ГлоБалласт).

115. Проведение базовых исследований морской среды в порту Одесса : полученные в шести демонстрационных центрах, в том числе в Одессе, результаты и предварительные выводы / соавт.: Р. Баштанный, В. Работнев // III научно-практический семинар по проблеме управления водяным балластом судов (для специалистов судоходной отрасли : отчет о семинаре), г. Одесса, 25 июня 2003 г. – Одесса, 2003. – Вып. № 6. – С. 20–23. – (Серия монографий Одесского демонстрационного центра программы ГлоБалласт).

116. Проведение базовых исследований морской среды в порту Одесса : (полученные в шести демонстрационных центрах, в том числе в Одессе, результаты и предварительные выводы) / соавт.: Р. Баштанный, В. Работнев // IV научно-практический семинар по проблеме управления водяным балластом судов (для специалистов научных учреждений, связанных с проблемой судоходства, морской биологии, экологии и охраны природы) : отчет о семинаре, г. Одесса, 26–27 авг. – Одесса, 2003 г. – 2003. – Вып. № 8. – С. 31–47. – (Серия монографий Одесского демонстрационного центра программы ГлоБалласт).

117. Проведение базовых исследований морской среды в порту Одесса : предварительные выводы и полученные результаты / соавт.: Р. Баштанный, С. Лиманчук, В. Работнев // VI заседание Национальной оперативной группы Украины, Одесса, 5–6 дек. 2002 г. : отчет о заседании. – Одесса, 2003. – Вып. № 2. – С. 15–18. – (Серия монографий Одесского демонстрационного центра программы ГлоБалласт).

118. Проведение базовых исследований морской среды в порту Одесса : предварительные выводы и полученные результаты / соавт.: Р. Баштанный, В. Работнев // I научно-практический семинар по проблеме управления водяным балластом судов (для специалистов специальных учебных заведений) : отчет о семинаре, г. Одесса,

14 марта 2003 г. – Одесса, 2003. – Вып. № 4. – С. 49–52. – (Серия монографий Одесского демонстрационного центра программы ГлоБалласт).

119. Творческий путь профессора Р.О. Файтельберга и его научные связи с морскими исследованиями // Материалы конференции, посвященной 100-летию со дня рождения профессора, академика Р.О. Файтельберга, 10–12 янв. 2003. – Одесса, 2003. – С. 24–27.

120. Preliminary results of investigations the problem of exotic species invasion into the Black Sea on the Odessa port example // Scientific and policy challenges towards an effective management of the marine environment: emphasis on the Black Sea and the Mediterranean regions : Abstr. of intern. conf., Albena, Bulgaria, 12–18 Oct. 2003. – Varna, 2003. – P. 211.

121. Risk assessment of the Black Sea biological pollution by ballast water: problem and possible ways of its decision // 30-th Pacem in Maribus : intern. conf., Kiev, Ukraine, 27–30 Oct. – Kiev, 2003. – P. 10–11.

122. The GloBallast experience with invasive aquatic species surveys and monitoring: The Ukrainian experience // I International Workshop on Guidelines & Standards for Invasive Aquatic Species Surveys & Monitoring, Arraial do Cabo, Brazil, 13–17 April 2003. – P. 27.

2004

123. Роль водной растительности водно-болотных угодий азово-черноморского региона Украины в связывании углерода / соавт. Г.Г. Миничева // Интегрированное управление природными ресурсами трансграничного бассейна Днестра : материалы междунар. конф., 16–17 сент., Кишинев, 2004. – Кишинев, 2004. – С. 13–16.

124. Тендровский и Егорлыцкий заливы как перспективные объекты яхтинга / соавт. В. Гоголев // Основные тенденции развития туризма и яхтинга в Черноморском регионе : тр. междунар. науч.–практ. конф. – Одесса, 2004. – С. 201–203.

125. The role of navigation in the transfer of aquatic organisms and assessment of the risk of new biological invasions // Proceedings of the 30th Pacem in Maribus. A year after Johannesburg. Ocean governance and sustainable development: ocean and coast – a glimpse into the future, 27–30 Oct., 2003, Kiev. – Sevastopol, 2004. – P. 124–132.

2005

126. Ближайшее жизненное пространство обрастания и способ определения его объема // Вестн. Тюмен. гос. ун-та / Тюмен. гос. ун-т. – 2005. – Т. 5. – С. 23–31.

127. Значение острова Змеиный в функционировании экосистемы северо-западного шельфа Черного моря // Вісн. Одес. нац. ун-ту. Серія: Біологія / Одес. нац. ун-т. – 2005. – Т. 10, вип. 4. – С. 20–27, 3 табл. – Бібліогр.: 18 назв.

128. Определение объема жизненного пространства обрастания // Наук. зап. Терноп. пед. ун-ту. Серія: Біологія / Терноп. держ. пед. ун-т ім. В. Гнатюка. – 2005. – Т. 3 (26). – С. 3–5.

129. Черное море и глобальная проблема переселения морских организмов // Екологія і суспільство : зб. наук. пр. / Одес. держ. наук. б-ка ім. М. Горького, Ун-т екол. знань. – Одеса, 2005. – Вип. 2. – С. 5–13.

130. Introduced species in the Black Sea : the role of ballast water at Odessa Port, Ukraine / co-auth. N. Berlinsky // NEAR curriculum in natural environmental science / ed. by J. Dominic, D. Chapman and J.-L. Loizeau. – 2005. – Vol. 50 : Terre et Environment. – P. 141–154.

131. Recent Black Sea as an «ecological target» / co-auth. Yu. Zaitsev // Proceedings book of the Workshop «Clean Black Sea Working Group», 2–5 June, 2005, Varna. – Varna, 2005. – P. 87–88.

2006

132. Екологічна енциклопедія. В 3 т. Т. 1. А–Е / Всеукр. екол. ліга ; голов. ред. А.В. Толстоухов. – Київ, 2006. – 432 с. – Із змісту: Біологічне різноманіття Чорного моря. – С. 27; Екосистема Азовського моря. – С. 342.

133. Зависимость псаммофильных микроводорослей от гранулометрического состава песка и гидродинамики / соавт. А.А. Тарасенко // Проблемы биологической океанографии XXI в. : междунар. науч. конф., посвящ. 135-летию ИнБЮМ, 19–21 сент. 2006 г. – Севастополь, 2006. – С. 169.

134. К проблеме изучения микроводорослей песчаной супралиторали / соавт. А.А. Тарасенко // Материалы XII съезда Украинского ботанического общества. – Одесса, 2006. – С. 186.

135. Об обнаружении покоящихся стадий водорослей в морской пене / соавт. С.Е. Никонова // Материалы XII съезда Украинского ботанического общества. – Одесса, 2006. – С. 185.

136. Северо-западная часть Черного моря : биология и экология / отв. ред.: Ю.П. Зайцев, Б.Г. Александров, Г.Г. Миничева. – Киев : Наук. думка, 2006. – 700 с. – Из змісту: Нейстон / соавт.: Ю.П. Зайцев, Ю.И. Богатова, Г.П. Гаркавая. – С. 125–145; Меропланктон. – С. 237–248; Экзотические водные организмы. – С. 347–350; Остров Змеиный / соавт.: Ю.П. Зайцев, Ю.И. Богатова, Л.В. Воробьева [и др.]. – С. 428–444; Методы управления качеством водной среды. – С. 534–538; Управление качеством водной среды с помощью обрастания твердых субстратов. – С. 549–554.

137. Dependence of psammon microalgae on some physical factors of environment / co-auth. A. Tarasenko // Biodiversity and Functioning of Aquatic Ecosystems in the Baltic Sea Region, 2nd Regional Student Conference, Klaipeda, Lithuania 7–8 Oct., 2006. – Klaipeda, 2006. – P. 33–34.

2007

138. Влияние физико-химических факторов на распределение микроводорослей псаммона Одесского побережья / соавт.: А.А. Тарасенко, А.Ю. Гончаров, А.В. Кошелев // V Международная научно-практическая конференция молодых ученых по проблемам водных экосистем «Понт Эвксинский» : тез. докл., 24–27 сент. 2007, Севастополь. – Севастополь, 2007. – С. 93–94.

139. Перспективы использования биохимического потенциала черноморских гидробионтов-обрастателей в системах гидромелиорации / соавт.: Л.И. Бойко, Д.В. Микулич, В.И. Лисовская // Современные проблемы физиологии и биохимии водных организмов : материалы II науч. конф. с участием стран СНГ, 11–13 сент. 2007, Петрозаводск. – Петрозаводск, 2007. – С. 11–17.

140. Средоточие останков оксибионтов и банк живых спор высших грибов и диатомовых в донных отложениях сероводородной батиали Черного моря / соавт.: Ю.П. Зайцев, Г.Г. Поликарпов В.Н. Егоров [и др.] // Доп. НАН України. – 2007. – № 7. – С. 159–164.

141. Biological invasions via European inland waterways. Towards development of the risk assessment tool / co-auth.: V. Panov, K. Arbaciauskas,

M. Grabowski [et al.] // Abstracts reports of International conference: Risk Assessment in European river basins – state of the art and future challenges, 12–14 Nov. 2007, Leipzig, Germany. – Leipzig, 2007. – P. 59–62.

2008

142. Влияние физико-химических факторов на количественные характеристики микроводорослей песчаных пляжей г. Одессы / соавт.: А.А. Тарасенко // Современные проблемы альгологии : материалы Междунар. науч. конф., Ростов-на-Дону, 9–13 июня 2008 г. – Ростов н/Д., 2008. – С. 347–350.

143. К вопросу о качественном составе морской пены городских пляжей Одессы / соавт.: С.Е. Дятлов, П.Т. Савин, Н.Ф. Подплетная [и др.] // Экология городов и рекреационных зон : тез. докл. Всеукр. науч.-практ. конф., 17–18 апр. 2008 г., Одесса. – Одесса, 2008. – С. 23–35.

144. Практическая реализация идей В.И. Вернадского в решении актуальных проблем экологии моря // Екологія і суспільство : зб. наук. пр. / Одес. держ. наук. б-ка ім. М. Горького, Ун-т екол. знань. – Одеса, 2008. – Вип. 3. – С. 157–163. – Бібліогр. : 17 назв.

145. Результаты полевых исследований Малого филлофорного поля в Каркинитском заливе Черного моря [Электронный ресурс] : [співпраця у галузі вивчення довкілля Чорного моря. Грузія, Молдова, Росія, Україна. EuropeAid/120117/C/S/Multi ; Contract No.111779] / соавт.: Г.Г. Миничева, М.Н. Косенко, А.В. Швець // Environmental Collaboration for the Black Sea. – 2008. – С. 1–17. – Режим доступу : <https://www.euneighbours.eu/en/east/stay-informed/projects/environmental-collaboration-black-sea>

146. Сравнительная характеристика состояния водных объектов экосистем Азово-Черноморского экологического коридора в пределах Украины // Екологічні проблеми Чорного моря : зб. наук. ст. міжнар. наук.-практ. конф., 30–31 жовт., 2008, Одеса. – Одеса, 2008. – С. 3–7.

147. Эпифитон *Enteromorpha intestinalis* (L.) Link. и некоторые факторы, его определяющие / соавт. О.П. Гаркуша // Экология моря : сб. науч. тр. – Севастополь, 2008. – Вып. 76. – С. 9–15.

148. European Enclosed and Semi-enclosed Seas / co-auth.: E. Leppäkoski, T. Shiganova // Biological Invasions in Marine Ecosystems. Ecological

Management, and Geographic Perspectives. Series: ecol. studies / ed. by G. Rilov, J.A. Crooks. – [Germany], 2008. – Vol. 204, Chap. 30. – P. 529–547.

149. New electronic journal «Aquatic Invasions»: an important part of the developing European early warning system on aquatic invasive species / co-auth.: V. Panov, S. Gollash, K. Abraciauskas [et al.] // «EURECO-GFOE 2008» Proceedings Verhandlungen der Gesellschaft für Ökologie / eds.: J. Stadler, F. Schöppe, M. Frenzel. – 2008. – Bd. 38. – P.163.

150. Risk assessment of invasive species introductions via inland waterways / co-auth.: V. Panov, K. Abraciauskas, R. Binimelis [et al.] // «EURECO-GFOE 2008» : proceedings Verhandlungen der Gesellschaft für Ökologie / ed. by J. Stadler, F. Schöppe, M. Frenzel. – 2008. – Bd. 38. – P. 335.

2009

151. [Рецензія] / співавт. В.В. Заморов // Вісн. Одес. нац. ун-ту. Серія: Біологія / Одес. нац. ун-т ім. І.І. Мечникова. – 2009. – Т. 14, № 14. – С. 105-106. – Рец. на кн.: Біологічне різноманіття України. Дніпропетровська область. Круглороті (Cyclostomata). Риби (Pisces) / В.Л. Булахов, Р.О. Новіцький, О.Є. Пахомов, О.О. Христов. – Дніпропетровськ : Дніпропетр. ун-т, 2008. – 304 с.

152. Assessing the risks of aquatic species invasions via European inland waterways : from concepts to environmental indicators / co-auth.: V. Panov, K. Abraciauskas, R. Binimelis // Integr. Environ. Assess. Manag. – 2009. – Vol. 5, № 1. – P. 110–126.

2010

153. Влияние берегоукрепительных работ на микрофлору побережья Одесского залива (Черное море) / соавт. А.А. Снигирева // Наук. зап. Терноп. нац. пед. ун-ту. Серія: Біологія / Терноп. держ. пед. ун-т ім. В. Гнатюка. – 2010. – № 3 (44). – С. 253–256.

154. Зоопланктон Молочного лиману в умовах зміни його гідрологічного режиму / співавт. О.І. Переpravка // Наук. зап. Терноп. нац. пед. ун-ту. Серія: Біологія / Терноп. держ. пед. ун-т ім. В. Гнатюка. – 2010. – № 4 (45). – С. 85–89.

155. Изучение эффективности окрашивания мертвых особей зоопланктона в воде разной солености / соавт. В.В. Комарова // Наук.

зап. Терноп. нац. пед. ун-ту. Серія : Біологія / Терноп. держ. пед. ун-т ім. В. Гнатюка. – 2010. – № 4 (45). – С. 61–64.

156. Циркуляція вод и перенос взвеси в Керченском проливе / соавт. Ю.С. Тучковенко // Моделирование динамики вод в Керченском проливе и предпроливных зонах / Мор. гидрофиз. ин-т НАН Украины ; под. ред. В.А. Иванова. – Севастополь, 2010. – С. 57–61.

157. Marine strategy framework directive / co-auth.: S. Olenin, F. Alemany, A. Cardoso [et al.] // Task Group 2 Report. Non-indigenous species. – 2010, Apr. – P. 44.

157. Modern tendencies of the Black Sea biological pollution // Наук. зап. Терноп. нац. пед. ун-ту. Серія : Біологія / Терноп. держ. пед. ун-т ім. В. Гнатюка. – 2010. – № 3 (44). – С. 3–5.

159. Risk assessment of aquatic invasive species' introductions via European inland waterways / co-auth.: V. Panov, K. Arbaciauskas, R. Binimelis [et al.] // Atlas of biodiversity risk / ed. by J. Settele, L. Penev, T. Georgiev [et al.]. – Sofia ; Moscow, 2010. – P. 140–143.

2011

160. Масонская ложа «Прикладной биологии» в Одесском университете // Изв. музейн. фонда им. А.А. Браунера / Одес. нац. ун-т ім. И.И. Мечникова. – 2011. – Т. 8, № 1. – С. 11–15.

161. Одесский филиал Института биологии южных морей имени А.О. Ковалевского / соавт. Г.Г. Миничева // Наука в Южном регионе Украины (1971–2011) / Юж. науч. центр НАН Украины ; под ред. С.А. Андронати. – Одесса, 2011. – С. 71–83.

162. Розподіл мікрководоростей інтерстиціалі в піщаних пляжах Одеського узбережжя Чорного моря / співавт.: О.П. Гаркуша, О.Ю. Гончаров // Матеріали XIII з'їзду Українського ботанічного товариства, Львів, 9–23 верес. 2011. – Львів, 2011. – С. 267.

163. Современные проблемы определения ущерба биологическим ресурсам Черного моря // Сучасні проблеми теоретичної і практичної іхтіології : тези IV Міжнар. іхтіол. наук.-практ. конф. – Одеса, 2011. – С. 17–18.

164. Экологическая безопасность прибрежной и шельфовой зон и комплексное использование ресурсов шельфа : сб. науч. тр. Вып. 25, т. 1 /

НАН Украины, Одес. фил. Ин-та биологии юж. морей. – Севастополь, 2011. – 472 с. – Из змісту: Краевой биотоп песчаной псевдолиторали в Азовском море / соавт.: Л.В. Воробьева, И.И. Кулакова, О.П. Гаркуша. – С. 362–374; Сообщество гидробионтов краевого биотопа илисто-песчаной псевдолиторали в Азовском море. – С. 374–382.

165. Approaches to integrated ecological assessment of marine protected areas / co-auth.: G.G. Minicheva, Yu.P. Zaitsev // Abstracts on the 3rd Bi-annual Black Sea Scientific and UP–GRADE BS–SCENE EC Project Joint Conference «Black Sea Outlook», 1–4 Nov. 2011, Odessa, Ukraine. – Odessa, 2011. – P. 131–132.

166. First case of *Nodularia spumigena* blooming in the Black Sea [Электронний ресурс] / co-auth.: D.A. Nesterova, L.M. Teren'ko // Saving the Black Sea : Official Newsletter of the Commission on the Protection of the Black Sea Against Pollution. – 2011. – Iss. 13 (Jan. 2010 – Dec. 2010). – P. 13-16. – Режим доступу : www.blacksea-commission.org./Downloads/Newsletter13.pdf

167. Preliminary results of investigation of the alien species in port areas of the Black Sea countries / co-auth.: S. Moncheva, B. Ozturk, V. Raykov [et al.] // Abstracts on the 3rd Bi-annual Black Sea Scientific and UP–GRADE BS–SCENE EC Project Joint Conference «Black Sea Outlook», 1–4 Nov. 2011, Odessa, Ukraine. – Odessa, 2011. – P. 198–199.

168. Reactions of aquatic ecosystems of northwestern Black Sea region on the climate anomalous / co-auth.: V.V. Adobovskiy, Yu.I. Bogatova, V.N. Bolshakov [et al.] // Abstracts on the 3rd Bi-annual Black Sea Scientific and UP–GRADE BS–SCENE EC Project Joint Conference «Black Sea Outlook», 1–4 Nov. 2011, Odessa, Ukraine. – Odessa, 2011. – P. 164–165.

2012

169. Влияние гранулометрического состава грунта на формирование микрофитобентоса / соавт. А.А. Снигирева // Современные проблемы гидроэкологии. Перспективы, пути и методы решений : материалы III Междунар. науч. конф., 17– 19 мая 2012, Херсон. – Херсон, 2012. – С. 121–124 : табл. – Библиогр.: 7 назв.

170. Комплексное исследование супралиторали песчаных пляжей Азово-Черноморского региона / соавт.: Ю.П. Зайцев, А.Ю. Гончаров, А.В. Курилов [и др.] // Проблемы изучения краевых структур

биоценозов : материалы III Междунар. конф., 2–4 окт. 2012, Саратов. – Саратов, 2012. – С. 11–16.

171. Ранжирование краевых биотопов по их биологическому разнообразию на примере Черного моря / соавт. : Ю.П. Зайцев, А.Б. Зотов, А.Ю. Гончаров [и др.] // Проблемы изучения краевых структур биоценозов : материалы III Междунар. конф., 2–4 окт. 2012, Саратов. – Саратов, 2012. – С. 5–11.

172. Artificial reefs as a means of improving the state of aquatic ecosystems: tendencies for organization, experience of the Black Sea countries / Biological diversity of the coastal zone of the Crimean peninsula: problems, preservation and restoration pathways // NAS Ukraine, Institute of Biology of the Southern Seas. – Sevastopol, 2012. – P. 71–77; Artificial reefs as a means of hydrobiological amelioration. – С. 78–80.

173. Black Sea marine protected areas and an approach to the creation of ecocorridors // Beitrage zum Landwirtschaftsrecht und zur Biodiversitaet / ed. by D. Czybulka. – Baden-Baden, 2012. – Vol. 7. – P. 121–135.

2013

174. Black Sea artificial reefs outlooks // Abstracts book of 40–th CIESM Congress, 28 Oct. – 1 Nov., France. – Marseille, 2013. – P. 23–25.

175. Decomposition of storm emission of different original on the Black Sea sandy littoral / co-auth.: V. Dyadichko, O. Garkusha, G. Ivanovych // Marine research horizon 2020 : book of abstract of intern. conf., 17–20 Sept. 2013 / organized by Inst. of Oceanol. BAS, Bulgaria. – Varna, 2013. – P. 167.

176. Development of a WebGIS-based monitoring and environmental protection and preservation system for the Black Sea : The ECO-Satellite project / co-auth.: I.N. Tziavos, T.K. Alexandridis, A. Andrianopoulos // Geophysical Research Abstracts, European Geosciences Union General Assembly, held 7–12 April, 2013 in Vienna. – Vienna, 2013. – Vol. 15. – Режим доступа : <https://ui.adsabs.harvard.edu/abs/2013EGUGA.15.3858T/abstract>

177. Development the Ukrainian marine ecological network as a part of European coastal and marine network / co-auth. G.G. Minicheva // Науч. зап. природ. заповедника «Мыс Мартъян». – 2013. – Вып. 4. – С. 75.

178. New approach to solve the problem of biological invasions // Invasion of alien species in Holarctic (Borok-4) : abstracts book of IV Intern. Symp., 22-27 Sept., Borok, Russia. – Yaroslavl, 2013. – P. 24.

179. Non-native species of the Black Sea / co-auth.: M.-T. Gomoiu, E. Mikashavidze, S. Moncheva [et al.] // Challenges towards good environmental status : abstracts book of 4-th Black Sea Scien. Conf., 28-31 Oct., 2013, Constanta, Romania. – Constanta, 2013. – P. 62-63.

180. To the complex estimation of biological significance of marine areas / co-auth. : G. Minicheva, Yu. Zaitsev // Rapp. Comment intern. Mer Medit. – 2013. – Vol. 40. – P. 570.

2014

181. Вплив кліматичних змін на планктонні організми північно-західної частини Чорного моря / співавт. Р.Л. Березовська // Биоразнообразие и устойчивое развитие : материалы III Междунар. науч.-практ. конф., 15-19 сент. 2014 г., Симферополь. – Симферополь, 2014. – С. 17-18.

182. Мониторинг водно-болотных угодий в аспекте водной рамочной директивы ЕС // Мониторинг водно-болотних угідь міжнародного значення. Методи та результати : матеріали семінару «Організація та результати моніторингу водно-болотних угідь міжнародного значення в Україні», м. Одеса, 4-6 берез., 2014. / під заг. ред. О.З. Петрович. – Київ, 2014. – С. 7-12.

183. [Передмова] // Наука в моей жизни; Библиография / Ю.П. Зайцев ; НАН Украины, ИнБЮМ, Одес. фил. – Одесса, 2014. – С. 4-6.

184. The first finding of bryozoan *Pectinatella magnifica* (Leidy, 1851) (Lophopodidae) in Lower Danube / co-auth.: O. Voloshkevich, A. Kurakin, A. Rybalko // Vestnik zoologii. – 2014. – № 49 (4). – P. 269-274.

2015

185. Гидробиологические исследования. / соавт.: Ю.П. Зайцев, Л.В. Воробьева, Н.И. Рясинцева // Мониторинг поддержания биологического разнообразия в водно-болотных угодьях Украины. – Мелитополь, 1995. – Гл. 2. – С. 108-134.

186. Забытые истории известных гидробиологов // Вісн. Одес. нац. ун-ту. Серія: Біологія / Одес. нац. ун-т ім. І.І. Мечникова. – 2015. – Т. 20, вип. 1 (36). – С. 195-204.

187. Закономерности вселения новых видов в Черное море и некоторые подходы к их изучению // Наук. зап. Терноп. нац. ун-ту. Серія: Біологія / Терноп. держ. пед. ун-т ім. В. Гнатюка. – 2015. – № 3/4 (64). – С. 29–32.

188. Решение проблемы борьбы с опустыниванием на примере Куяльницкого лимана и других приморских водоемов Украины / соавт.: Ю.П. Зайцев, В.А. Демченко, В.В. Адобовский // Природно-ресурсний потенціал Куяльницького та Хаджибейського лиманів, території міжліманя: сучасний стан, перспективи розвитку : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 18–20 листоп., Одеса / Одес. держ. екол. ун-т. – Одеса, 2015. – С. 145–149.

2016

189. Decomposition dynamics of the sea wracks of different origin in the Black Sea sandy littoral / co-auth.: V.G. Dyadichko, O.P. Garkusha, G.V. Ivanovych [et al.] // Science Rise: Biological science. – 2016. – № 1. – P. 8–20.

190. Development of a Web-based GIS monitoring and environmental assessment system for the Black Sea: application in the Danube Delta area / co-auth.: I.N. Tziavos, T.K. Alexandridis, A. Andrianopoulos [et al.] // Environment Monitoring Assessment. – 2016. – P. 27.

2017

191. Сучасні уявлення про контурну структуру водного середовища та нові підходи до моніторингу Чорного та Азовського морів : (за матеріалами наук. доп. на засіданні Президії НАН України 25 жовт. 2017 р.) // Вісн. НАН України. – 2017. – № 12. – С. 42–49.

192. Are the angels, *Barnea candida* (Myoida, Pholadidae), backing to the Danube in the Black Sea? // Vestnik zoologii. – 2017. – Т. 51, № 1. – P. 73–74.

193. Black Sea network of marine protected areas: European approaches and adaptation to expansion and monitoring in Ukraine / co-auth.: G. Minicheva, Yu. Zaitsev // Management of marine protected areas: a network perspective from the Mediterranean and Black Sea / ed. by Paul D. Goriup. – Wiley, 2017. – P. 259–282.

194. List of zooplankton species [Електронний ресурс] / co-auth.: A. Kurilov, T. Shiganova // National pilot monitoring studies and joint open

sea surveys in Georgia, Russian Federation and Ukraine, 2016 : Draft scientific report, 27 Febr. 2017 / ed.: J. Slobodnik, V. Komorin [et al.]. – 2017. – P. 86–88. – Режим доступу : http://emblasproject.org/wp-content/uploads/2018/08/EMBLAS-II_NPMS_JOSS_2016_ScReport_Final3.pdf

195. Recent state of invasive alien species in Ukrainian part of the Danube Delta / co-auth.: T. Trichkova, R. Tomov, V. Vladimirov [et al.] // Networking and Regional Cooperation Towards Invasive Alien Species prevention and management in Europe : VII Esenias Workshop with scientific conference, 28–30 March, Sofia, Bulgaria. – Sofia, 2017. – P. 68.

196. The Black Sea's angels are back: a key indicator species rebounds / co-auth. O. Marushevska // Danube Watch. – 2017. – № 1. – P. 13.

197. Zooplankton [Електронний ресурс] / co-auth.: A. Kurilov, S. Khutornoy, A. Korshenko [et al.] // National pilot monitoring studies and joint open sea surveys in Georgia, Russian Federation and Ukraine, 2016 : Draft scientific report, 28 Mart., 2017 / ed. : J. Slobodnik, V. Komorin [et al.]. – 2017 – P. 99–131. – Режим доступу : http://emblasproject.org/wp-content/uploads/2018/08/EMBLAS-II_NPMS_JOSS_2016_ScReport_Final3.pdf

198. Zooplankton intercomparison [Електронний ресурс] // National pilot monitoring studies and joint open sea surveys in Georgia, Russian Federation and Ukraine, 2016 : Draft scientific report. Annexes 4, 27 Febr., 2017 / ed.: J. Slobodnik, V. Komorin [et al.]. – 2017. – P. 60–67. – Режим доступу : http://emblasproject.org/wp-content/uploads/2018/08/EMBLAS-II_NPMS_JOSS_2016_ScReport_Final3.pdf

2018

199. Відкриття морського нейстону та розробка концепції про екологічні контури моря // Національна академія наук України. Видатні досягнення, 1918–2018 / Б.Є. Патон (голова редкол.), редкол. : А.Г. Наумовець [та ін.]. – Київ, 2018. – С. 165–167. – Бібліогр.: с. 167.

200. Гідробіологічні дослідження / співавт. Г.Г. Мінічева // Методичні рекомендації з організації інвентаризації, оцінки, моніторингу водно-болотного угіддя міжнародного значення та складання інформаційного опису / за заг. ред. В. Демченко, О. Петрович. – Мелітополь, 2018. – С. 55–72.

201. Україна на сторожі екологічного здоров'я Чорного моря / співавт. Ю.П. Зайцев // Вісн. НАН України. – 2018. – № 9. – С. 53–58.

202. «Україна – Болгарія». Чорне море = Joint issue «Ukraine–Bulgaria». Black Sea : спільний вип. / співавт. О. Марушевська // Поштові марки України. – Київ, 2018. – 28–31.

2019

203. Імплементация директиви ЄС про морську стратегію для державного моніторингу зоопланктону морських вод України / співавт. Ю.В. Харитонов // Євроінтеграція екологічної політики України : матеріали Всеукр. конф., 29–31 трав., 2019 р., м. Одеса. – Одеса, 2019. – С. 16–17.

204. Підходи до визначення масивів поверхневих вод категорії – перехідні води та прибережні води в Україні / співавт.: Г.Г. Мінічева, О.С. Коноваленко, О.Є. Ярошевич [та ін.] // Річки та лимани Причорномор'я на початку ХХІ ст. : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 17–18 жовт. 2018 р., Одеса. – Одеса, 2019. – С. 7–9.

205. Mesozooplankton // Black Sea of Environment report (2009–2015) / ed. by A. Krutov. – Istanbul, 2019. – P. 285–352.

ПУБЛІКАЦІЇ В ЖУРНАЛАХ

1986

206. Реакция нейстона на изменения температуры поверхностного слоя водоема / соавт.: Ю.П. Зайцев, Г.Н. Панин // Водные ресурсы. – 1986. – № 5. – С. 116–121.

1989

207. Активная поверхность «река-атмосфера» как специфический биотоп / соавт.: Г.П. Гаркавая, Ю.П. Зайцев, А.Д. Павленко [и др.] // Гидробиол. журн. – 1989. – Т. 25, № 6. – С. 23–24.

208. Оценка антропогенного воздействия на нейстон прибрежной зоны моря / соавт. Ю. Зайцев // Биология моря. – 1989. – № 2. – С. 56–60.

1996

209. Оазисы Дуная // Всё живое. – 1996. – С. 8–9.

210. Объект всемирного внимания // Всё живое. – 1996. – С. 17.

1998

211. К проблеме оптимизации природопользования в бассейне Черного моря / соавт. А.Г. Цокур // Мор. транспорт. – 1998. – С. 5.

1999

212. Природное значение водно-болотных угодий дельты Дуная // Экол. вісн. – 1999. – № 3. – С. 7–12.

2001

213. Калорийность водорослей-макрофитов Черного моря // Альгология. – 2001. – Т. 11, № 2. – С. 180–187.

2002

214. Экологические аспекты использования резины автомобильных покрышек как субстрата искусственных рифов / соавт.: Г.Г. Миничева, Т.В. Стрикаленко // Биология моря. – Одесса, 2002. – № 2. – С. 131–137.

2003

215. Значение острова Змеиный в формировании биологической продуктивности Черного моря // Причорномор. екол. бюл. / Держ. упр. екології та природ. ресурсів в Одес. обл. – 2003. – № 4 (10). – С. 117–118.

216. Итоги гидробиологических исследований водной среды Одесского порта в рамках выполнения программы «ГлоБалласт» / соавт. Н. Берлинский // Судоходство. – 2003. – № 9/10. – С. 62.

217. Соотношение геоморфологических и биологических характеристик водных биокостных систем / соавт.: К.М. Хайлов, Ю.Ю. Юрченко // Мор. экол. журн. – 2003. – Т. 2, № 2. – С. 65–80.

2004

218. Проблема переноса водных организмов судами и некоторые подходы к оценке риска новых инвазий // Мор. экол. журн. – 2004. – Т. 3, № 1. – С. 5–17.

2007

219. «Украинские корни» сотрудников Института географии Российской академии наук // Укр. геогр. журн. – 2007. – № 4. – С. 52–56.

220. Marine protected areas in the Black Sea / co-auth.: V. Todorova, T. Zaharia, L. Boicenco [et al.] // Coastline. – 2007. – Vol. 16, no. 2. – P. 13–17.

221. Trends of aquatic alien species invasion in Ukraine / co-auth.: A. Boltachev, T. Kharchenko, A. Liashenko // Aquatic Invasions, The European Journal of Applied Research on Biological Invasions in Aquatic Ecosystems. – 2007. – Vol. 2, iss. 3. – P. 215–242.

2009

222. Meobenthic bristle worms (Polychaeta) of the western Black Sea shelf / co-auth.: L.V. Vorobyova, O.C. Bondarenko // Journal of the Black Sea. – 2009. – Vol. 15, № 2/3. – P. 109–121.

2010

223. Нові підходи до визначення біологічної цінності морських екосистем / співавт.: Ю.П. Зайцев, Г.Г. Мінічева // Жива Україна. – 2010. – № 1/2. – С. 4–8.

224. Первый случай «цветения» *Nodularia spumigena* Mertens ex Born. et Flah. в Черном море / соавт.: Д.А. Нестерова, Л.М. Теренько // Мор. экол. журн. – 2010. – № 9(4). – С. 47.

225. Расширение Одесского порта глазами гидробиологов // Порты Украины. – 2010. – № 1. – С. 48–50.

2012

226. Водоросли супралиторали песчаных пляжей Одесского побережья Черного моря (Украина) / соавт.: О.П. Гаркуша, А.Ю. Гончаров // Альгология. – 2012. – Т. 22, № 1. – С. 70–83 : табл. – Библиогр.: 23 назв.

227. Первый случай «цветения» в Черном море водоросли *Nodularia spumigena* Mert. ex Bornet et Flahault (Cyanoprokaryota) / соавт.: Л.М. Теренько, Д.А. Нестерова // Альгология. – 2012. – Т. 22, № 2. – С. 152–164 : ил. – Библиогр.: 30 назв.

228. Экологические последствия гидрометеорологических аномалий в прибрежной зоне Одесского региона (2009–2011 гг.) / соавт.: В.В. Адобовский, Ю.И. Богатова, В.Н. Большаков // Причорномор. екол. бюл. / Держ. упр. екол. та природ. ресурсів в Одес. обл. – 2012. – Т. 43, № 1. – С. 112–128.

229. The first case of a bloom of *Nodularia spumigena* Mertens ex Born. et Flah. in the Black Sea / co-auth.: L.M. Terenko, D.A. Nesterova // Intern. Journal on Algae. – 2012. – Vol. 14 (1). – P. 31–43.

2014

230. Новый подход в исследовании микроводорослей песчаной супралиторали / соавт. А.А. Снигирева // Альгология. – 2014. – Т. 24, № 3. – С. 435–439.

231. Сучасний стан екосистеми Куяльницького лиману / співавт.: О.Ю. Гончаров, О.В. Кошелєв // Причорномор. екол. бюл. / Держ. упр. екології та природ. ресурсів в Одес. обл. – 2014. – Т. 46. – С. 17–21.

232. Evolution of zooplankton community structure in the Danube Delta region / co-auth.: M. Tudor, O. Ibram [et al.] // Journal of Environmental Protection and Ecology (JEPE). – 2014. – Vol. 15, No. 2. – P. 506–516.

2015

233. Decomposition dynamics of the sea wracks of different original in the Black Sea sandy littoral / co-auth.: V.G. Dyadichko, O.P. Garkusha, G.V. Ivanovych // Marine Ecology Progress Series. – 2015. – P. 23.

234. Invasion Ecology : an international perspective centered in the Holarctic / co-auth.: M.R. Douglas, Y.V. Slynko, Y.Yu. Debuadze // Fisheries. – 2015. – Vol. 40, № 9. – P. 464–470.

2017

235. Одеський науковий кластер океанографічних досліджень: сучасний стан та перспективи / співавт.: Ю.С. Тучковенко, О.Р. Андріанова, М.Ф. Голодов [та ін.] // Укр. гідрометеорол. журн. / Одес. екол. ун-т. – 2017. – № 19. – С. 106–119.

ПУБЛІКАЦІЇ В ГАЗЕТАХ

236. Таинственный остров сокровищ / соавт. Ю.П. Зайцев // Веч. Одесса. – 1997. – 7 авг. – С. 3.

237. Вмирає чи відроджується Чорне море? // Світ у долонях. – 1998. – № 1(5). – С. 4–5.

238. Черное море становится чище / интервью вел Р. Сергеев // Одес. вестн. – 1999. – 17 марта.

РЕДАГУВАННЯ

239. Экологические проблемы Черного моря : сб. науч. ст. / Одес. фил. Ин-та биологии юж. морей НАН Украины, Одес. гос. ун-т им. И.И. Мечникова ; отв. ред. Б.Г. Александров. – Одесса, 1999. – 330 с.

240. Килийская часть дельты Дуная весной 2000 г. : состояние экосистем и последствия техногенных катастроф в бассейне / НАН Украины, Одес. фил. Ин-та биологии юж. морей ; под ред. Б.Г. Александрова. – Одесса, 2001. – 126 с.

241. Северо-западная часть Черного моря : биология и экология / отв. ред. Ю.П. Зайцев ; ред.: Б.Г. Александров, Г.Г. Миничева. – Киев : Наук. думка, 2006. – 700 с.

242. Морская энциклопедия Одессы / гл. ред. К.А. Ильницкий ; ред.: Б.Г. Александров [и др.] ; худож. Л.А. Фабричнова. – Одесса : Порты Украины, 2012. – 704 с.

Наукові проекти, в яких Б.Г. Александров брав участь

- «Знищення бар'єрів на шляху ефективного контролю та управління баластними водами в країнах, що розвиваються – GloBallast», GEF/UNDP/IMO, 2001, GLO/99/G31/A/16/19 (2002–2004);
- Формування біологічного різноманіття моря в умовах евтрофування та біологічного забруднення (2006–2010);
- «Оцінка широкомасштабних екосистемних ризиків перевіреними методами – ALARM», проєкт РП6 Європейського Союзу, № GOCE – СТ – 2003 – 506675 (2007–2009);
- Угруповання крайових біотопів Чорного моря: сучасний стан, прогноз мінливості, рекомендації щодо їх охорони і відновлення (2007–2011);
- Інтегральна оцінка та районування акваторії Північно-Західного шельфу Чорного моря за показниками біологічного різноманіття, біоресурсного та екорекреаційного потенціалу, розробка концепції просторово-часового планування комплексного раціонального використання, збереження та захисту субрегіональної екосистеми (2010–2012);
- Взаємовідношення угруповань одноклітинних і багатоклітинних організмів екотонів біоциклів Азово-Чорноморського регіону (2011–2015);
- Гідробіологічний моніторинг при відновленні та експлуатації глибоководного суднового ходу Дунай – Чорне море: морська частина (2011–2017);
- Інтегральна оцінка якості морської води та донних відкладів Азово-Чорноморського басейну в умовах антропогенного навантаження (2011–2013);
- «Дослідження та відновлення життєво важливих фільтрів моря», проєкт РП7 Європейського Союзу Спільної операційної програми

«Чорне море» 2007–2013, грантовий контракт 1.2.1 65869.86 MIS-ETC280 №40921/30.05.2012 (2012–2014);

- «Розробка загальної внутрішньорегіональної системи моніторингу охорони навколишнього середовища та збереження Чорного моря – ECO-Satellite», проєкт РП7 Європейського Союзу Спільної операційної програми «Чорне море 2007–2013» (2012–2014);
- «Створення мережі охоронних територій впродовж берегової лінії від берега до глибокого моря – COCONET» проєкт РП7 Європейського Союзу (2012–2015);
- Моніторинг та прогнозування змін екосистеми північно-західної частини Чорного моря з метою забезпечення сталого використання біологічних ресурсів (2013–2015);
- «Поліпшення екологічного моніторингу в Чорному морі» за підтримки Програми розвитку Організації Об'єднаних Націй та Європейського Союзу, Братиславський регіональний центр в Словаччині, грант № 84971 (2013–2018).
- Поширення чужорідних безхребетних у водоймах Азово-Чорноморського екологічного коридору: оцінка біологічного забруднення, прогнозування та моделювання (2015–2016);
- Характеристика сучасного гідробіологічного режиму лиману, розробка рекомендацій щодо підтримки біологічного різноманіття та задовільного екологічного стану в рамках ТЕР по об'єкту: «Розробка проєктно-кошторисної документації з реконструкції з'єднувального каналу між Тилігульським лиманом і Чорним морем на території Комінтернівського району Одеської області» (2015);
- Науково-дослідні роботи з гідрологічного, гідрохімічного, гідробіологічного та медико-біологічного обстеження стану Куяльницького лиману та морської води з Одеської затоки: гідробіологічне обстеження (2016–2017);
- Попередня оцінка екологічних наслідків аварійного скидання паводкових вод Хаджибейського лиману в прибережну зону Чорного моря (2016–2017);
- Структурно-функціональна організація прибережних морських і лиманних екосистем в умовах трансформації річкового стоку (2016–2020).

Про життєвий шлях і наукову діяльність Б.Г. Александрова

243. Державні і громадські екологічні організації м. Одеси та Одеської області : довідник / упоряд. : Р.Я. Брік, Н.П. Лошкарьова, Г.Ф. Фоміна ; ред. М. Л. Десенко ; відп. за вип. О.Ф. Ботушанська [та ін.]. – Одеса, 2003. – 54 с. – Про Б.Г. Александрова. – С. 14.

244. Видные ученые Одессы. Доктора наук и профессора : биограф. енцикл. / авт.-сост. О.Ю. Саясов. – Одесса, 2005. – 352 с. : ил. – Про Б.Г. Александрова. – С. 7–8.

245. Випускники Одеського (Новоросійського) університету : енциклопед. слов. Вип. 1 / упоряд. та бібліогр. ред. : М.О. Подрезова, В.П. Пружина, В.В. Самодурова ; відп. ред. В.А. Сминтина. – Одеса : Астропринт, 2005. – 264 с. – Про Б.Г. Александрова. – С. 15.

246. Брагінський Л.П. Александров Борис Георгійович // Енциклопедія сучасної України. – Київ, 2008. – Т. 8. – С. 606– 607.

247. Морская энциклопедия Одессы / редкол. : Б.Г. Александров [и др.] ; гл. ред. К.А. Ильницкий ; худож. Л.А. Фабричнова. – Одесса : Порты Украины, 2012. – 704 с. – Про Б.Г. Александрова. – С. 30.

248. До 60-річчя від дня народження Бориса Георгійовича Александрова // Вісн. ОНУ. Серія: Біологія. – 2018. – Т. 23, вип. 1(42). – С. 122–123.

249. Випускники Одеського національного університету ім. І.І. Мечникова : енциклопед. слов. / Одес. нац. ун-т ім. І.І. Мечникова, Наук. б-ка ; упоряд. : В.П. Пружина, В.В. Самодурова ; редкол. : В.В. Глебов [та ін.] ; бібліогр. ред. О.С. Мурашко. – Одеса : ОНУ, 2019. – 700 с., 24 с. іл. – Про Б.Г. Александрова. – С. 202–203.

250. Генік В.С. Чорне море: підводні сюрпризи минулого / Володимир Генік // Депутат. корпус : всеукр. інформ.-публіцист. часоп. – 2019. – № 8/9. – С. 52–54 : фот.

252. Генік В. Згадаймо професора Бориса Александрова // Чорномор. новини. – 2020. – 11 січ. – С. 3.

253. Ищук И. Институт морской биологии на «военном положении» после пожара : [зокрема про загибель Б.Г. Александрова] // Моряк України. – 2019. – 18 груд. – С. 1, 2 : фот.

254. Онькова В. Пожар на Троицкой : шестой день беды : [зокрема про загибель Б.Г. Александрова] // Веч. Одесса. – 2019. – 10 дек. – С. 1,2.

255. Пойзнер М. Настоящий и неповторимый... : памяти Бориса Александрова // Моряк України. – 2020. – 22 квіт. – С. 7.

256. Пойзнер М. Настоящий, как море : [до дня пам'яті Б.Г. Александрова] // Веч. Одесса. – 2020. – 16 апр. – С. 3.

257. После пожара : [розмова з в.о. директора Ін-ту мор. біології Г.Г. Мінічевою, зокрема про загибель Б.Г. Александрова] // Моряк України. – 2020. – 11 берез. – С. 1, 3. – Без підпису.

258. Повідомлення НАН України про трагічну загибель відомого вченого, гідроеколога, члена-кореспондента НАН України Бориса Георгійовича Александрова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nas.gov.ua/UA/Messages/Pages/View.aspx?MessageID=5908>

Нагороди

- Почесна грамота Президії Національної академії наук України за багаторічну сумлінну працю, високий професіоналізм, вагомий особистий внесок у зміцнення і розвиток ОФІБПМ та з нагоди 50-річчя від дня його заснування (2003).
- Почесна грамота Президії Національної академії наук України за багаторічну плідну працю, вагомі здобутки у розвитку біологічної науки морської акваторії, значний внесок у зміцнення провідного наукового центру НАН України – Інституту біології південних морів ім. О.О. Ковалевського та з нагоди 135-річчя від дня його заснування (2006).
- Грамота Верховної Ради України «За заслуги перед Українським народом» (2008);
- Знак Міністерства освіти і науки України «За наукові досягнення» (2008).
- Почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України» (2008);
- «Чорноморська медаль», до 20-річчя підписання Конвенції з захисту Чорного моря від забруднення. Вручена Секретаріатом Міжнародної Чорноморської Комісії в день святкування Дня Чорного моря (2012).
- Лауреат Державної премії України у галузі науки і техніки за цикл наукових праць «Розробка наукових основ та методів біоіндикації і біомоніторингу природних екосистем України» (2013);
- Почесна грамота Міністерства освіти і науки України за багаторічну сумлінну працю, особистий внесок у підготовку висококваліфікованих спеціалістів, плідну науково-педагогічну діяльність (2013).
- Відзнака НАН України «За підготовку наукової зміни» (2018)
- Пам'ятна відзнака на честь 100-річчя Національної академії наук України «За підготовку наукової зміни» (2018);
- Почесна відзнака одеського міського голови «Трудова слава» (2018).

Алфавітний покажчик праць

Активная поверхность «река-атмосфера» как специфический биотоп
207

Базовые биологические исследования Одесского морского порта
(авг.–дек. 2001 г.) 18

Биологические основы прогнозирования новых инвазий в водные
экосистемы 105

Биологический контроль за состоянием экосистемы Одесского залива 57

Биология прибрежных вод острова Змеиный 72

Биоразнообразие Придунайского района Черного моря в условиях
эвтрофирования 66

Биотопический баланс сообщества пелагиали прибрежной зоны
Черного моря 100

Біологічна різноманітність гідробіоценозів Стенцівсько– Жебриянських
плавнів 73

Біологія 101

Ближайшее жизненное пространство обрастания и способ опреде-
ления его объема 106, 126

Взаємозв'язок якості середовища і структури водних угруповань.
Меліораційний ефект плавневих екосистем 73

Видение дельты Дуная, Украина 15

Відкриття морського нейстону та розробка концепції про екологічні
контури моря 199

Влияние берегозащитных сооружений на качество морской среды
и состояние морской экосистемы 58

Влияние берегоукрепительных работ на микрофлору побережья
Одесского залива (Черное море) 153

Влияние гранулометрического состава грунта на формирование
микрофитобентоса 169

Влияние сточных вод на санитарно-экологическое состояние при-
брежной зоны моря 62

Влияние физико-химических факторов на количественные характе-
ристики микроводорослей песчаных пляжей г. Одессы 142

- Влияние физико-химических факторов на распределение микроводорослей псаммона Одесского побережья 138
- Вода и здоровье-98 62
- Водна екосистема плавнів і трофічні зв'язки птахів 73
- Водоросли супралиторали песчаных пляжей Одесского побережья Черного моря (Украина) 226
- Возможности и перспективы гидробиологической мелиорации Одесского залива 57
- Возможности и перспективы использования сообщества обрастания твердых искусственных субстратов для мелиорации прибрежных морских акваторий 58
- Вплив кліматичних змін на планктонні організми північно-західної частини Чорного моря 181
- Выполнение и перспективы развития международной программы «Глобалласт» в Украине 107
- Гидробиологические исследования. Глава 2 185
- Гидробиологические основы управления состоянием прибрежных экосистем Черного моря 22
- Гідробиологічні дослідження 200
- Гідробиологічні основи управління станом прибережних екосистем Чорного моря 16
- Гідробіонти 73
- Гідроекологічний моніторинг 73
- 12 нових фактів, які ви завжди хотіли знати про Чорне море 31
- Долгопериодные изменения развития личинок обрастателей в северо-западной части Черного моря 88
- Екологічна енциклопедія 132
- Естественная регуляция массового нереста беспозвоночных животных в прибрежной зоне моря 36
- Забутые истории известных гидробиологов 186
- Зависимость псаммофильных микроводорослей от гранулометрического состава песка и гидродинамики 133
- Зависимость структурно-функциональных свойств морского зоообрастания от геометрии твердых субстратов 82
- Закономерности вселения новых видов в Черное море и некоторые подходы к их изучению 187

- Значение острова Змеиный в формировании биологической продуктивности Черного моря 215
- Значение острова Змеиный в функционировании экосистемы северо-западного шельфа Черного моря 127
- Значення морської біоти острова Зміїного для екосистеми шельфу 80
- Зоонейстон 45, 55
- Зоопланктон Молочного лиману в умовах зміни його гідрологічного режиму 154
- Изменение гидростатических особенностей личинок двустворчатых моллюсков в онтогенезе 40
- Изменение структуры и самоочистительной способности обрастания прибрежной зоны Черного моря в условиях антропогенного воздействия 74
- Изменение экосистемы Черного моря: причины и последствия вселения экзотических видов 108
- Изучение эффективности окрашивания мертвых особей зоопланктона в воде разной солености 155
- Использование искусственных рифов для управления состоянием прибрежных морских экосистем 89
- Использование рыб для регуляции качества морской воды у Одесского побережья 58
- Исследование количественных закономерностей метаморфоза морских беспозвоночных и прогнозирование их функциональной активности 8
- Итоги гидробиологических исследований водной среды Одесского порта в рамках выполнения программы «ГлоБалласт» 216
- Итоги и перспективы гидробиологических исследований прибрежных вод острова Змеиный 109
- Імплементация директиви ЄС про морську стратегію для державного моніторингу зоопланктону морських вод України 203
- К вопросу о качественном составе морской пены городских пляжей Одессы 143
- К проблеме изучения микроводорослей песчаной супралиторали 134
- К проблеме оптимизации природопользования в бассейне Черного моря 211
- Калорийность беспозвоночных Черного моря. I. Зоопланктон и мейобентос 90
- Калорийность беспозвоночных Черного моря. II. Макрзообентос 91
- Калорийность водорослей–макрофитов Черного моря 213

- Комплексное исследование супралиторали песчаных пляжей Азово–Черноморского региона 170
- Комп'ютерна база даних: рідкісні і зникаючі види рослин в Червоній книзі Чорного моря 75
- Краевой биотоп песчаной псевдолиторали в Азовском море 162
- Личиночное развитие массовых обрастателей Черного моря и его зависимость от температуры 41
- Масонская ложа «Прикладной биологии» в Одесском университете 160
- Методика дифференцированного учета живых и мертвых организмов морского зоопланктона с помощью флуоресцентной микроскопии 49
- Методика інвентаризації та оцінки сучасного стану біорізноманіття природних комплексів та ландшафтів, необхідних для формування регіональних екологічних мереж 21
- Методичні рекомендації з організації інвентаризації, оцінки, моніторингу водно–болотного угіддя міжнародного значення та складання інформаційного опису 32
- Методологические аспекты управления качеством водной среды с помощью обрастания твердых субстратов 82
- Мониторинг водно-болотных угодий в аспекте водной рамочной директивы ЕС 182
- Мониторинг поддержания биологического разнообразия в водно-болотных угодьях Украины 7
- Морське господарство 102
- Наука в Южном регионе Украины (1971–2011) 27
- Нейстон 136
- Некоторые практические результаты комплексного изучения основных видов атропогенного воздействия на прибрежную зону моря в районе г. Одессы 57
- Нові підходи до визначення біологічної цінності морських екосистем 223
- Новый вид *Stenophora* в Черном море 3
- Новый подход в исследовании микроводорослей песчаной супралиторали 230
- О возможности использования дифференциального температурного показателя воды для прогнозирования периодов нерестовой активности моллюсков 50
- О способности регуляции вертикального положения у пелагических личинок донных беспозвоночных 37

- Оазисы Дуная 209
- Об обнаружении покоящихся стадий водорослей в морской пене 135
- Об особенностях развития нейстонного сообщества в условиях Одесского порта 38
- Объект всемирного внимания 210
- Обоснование местоположения и функционирование свалки грунта на приустьевом взморье Дуная 78
- Одесский филиал Института биологии южных морей имени А.О. Ковалевского 161
- Одеська філія Інституту біології південних морів НАН України 63
- Одеський науковий кластер океанографічних досліджень: сучасний стан та перспективи 235
- Определение веса и калорийности мидий северо-западной части Черного моря 55
- Определение объема жизненного пространства обрастания 128
- Основи екології 28
- Остров Змеиный 136
- Оценка антропогенного воздействия на нейстон прибрежной зоны моря 208
- Оцінка ландшафтного та біологічного різноманіття інтегральними біологічними індикаторами та маркерами 29
- Оценка риска загрязнения водяным балластом судов: постановка задачи, подходы к решению, ожидаемые результаты 110
- Оценка риска загрязнения судовым водяным балластом: основные результаты работы по оценке риска в порту Одесса 111, 112
- Оценка риска переселения водных организмов с судовыми балластными водами 113
- Оценка экологического состояния приустьевых районов Дуная 76
- Пелагические личинки бентосных беспозвоночных северо-западной части Черного моря 6
- Первый случай «цветения» в Черном море водоросли *Nodularia spumigena* Mert. ex Bornet et Flahault (Cyanoprokaryota) 227
- Первый случай «цветения» *Nodularia spumigena* Mertens ex Born. et Flah. в Черном море 224
- [Передмова] 183
- Перспективы использования биохимического потенциала черноморских гидробионтов-обрастателей в системах гидромелиорации 139
- Північне джерело поповнення фауни Чорного моря 42

- Підходи до визначення масивів поверхневих вод категорії – перехідні води та прибережні води в Україні 204
- План управління трансграничним речним басейном Дністра 34
- Практическая реализация идей В.И. Вернадского в решении актуальных проблем экологии моря 144
- Применение флуоресцентной микроскопии для индикации антропогенного загрязнения моря на примере зоопланктона 43
- Природное значение водно-болотных угодий дельты Дуная 212
- Проблема биологических инвазий и некоторые подходы к оценке риска переноса организмов водным транспортом 114
- Проблема переноса водных организмов судами и некоторые подходы к оценке риска новых инвазий 218
- Проблемы изучения и охраны дельфинов в северо-западной части Черного моря и возможные пути их решения 92
- Проблемы определения экологического ущерба при проведении дноуглубительных работ в северо-западной части Черного моря и возможные пути их решения 78
- Проблемы техногенного воздействия на ихтиофауну прибрежной зоны Черного моря 77
- Проведение базовых исследований морской среды в порту Одесса : полученные в шести демонстрационных центрах, в том числе в Одессе, результаты и предварительные выводы 115
- Проведение базовых исследований морской среды в порту Одесса : (полученные в шести демонстрационных центрах, в том числе в Одессе, результаты и предварительные выводы) 116
- Проведение базовых исследований морской среды в порту Одесса : предварительные выводы и полученные результаты 117, 118
- Прогнозирование оседания личинок массовых обрастателей в северо-западной части Черного моря 2
- Прогнозирование основных тенденций развития и распределения личинок донных беспозвоночных в западной половине Черного моря 51
- Прогнозирование продукции и дыхания водных беспозвоночных в онтогенезе 59
- Ранжирование краевых биотопов по их биологическому разнообразию на примере Черного моря 171
- Расширение Одесского порта глазами гидробиологов 225
- Реакция нейстона на изменения температуры поверхностного слоя водоема 206
- Результаты полевых исследований Малого филофорного поля в Каркинитском заливе Черного моря 145

- Решение проблемы борьбы с опустыниванием на примере Куяльницкого лимана и других приморских водоемов Украины 188
[Рецензія] 151
- Розподіл мікрководоростей інтерстиціалі в піщаних пляжах Одеського узбережжя Чорного моря 162
- Розроблення проекту концепції загальнодержавної цільової програми з охорони та відтворення довкілля Азовського і Чорного морів 23
- Розроблення регламенту обміну даними з моніторингу морського середовища 24
- Роль водной растительности водно-болотных угодий азово-черноморского региона Украины в связывании углерода 123
- Роль микроорганизмов в формировании морского обрастания твердых субстратов различной природы 93
- Санитарно-экологические аспекты формирования качества морских вод в районе выпуска коллектора станции биологической очистки «Южная» 62
- Северный источник пополнения фауны Черного моря 64
- Северо-западная часть Чёрного моря: биология и экология 20, 136
- Секреты Чорного моря 35
- Современное состояние экосистем лиманно-устьевых комплексов северо-западного Причерноморья в аспекте развития экологического туризма 94
- Современные проблемы определения ущерба биологическим ресурсам Черного моря 163
- Сообщество гидробионтов краевого биотопа илисто-песчаной псевдолиторали в Азовском море 164
- Соотношение геоморфологических и биологических характеристик водных биокостных систем 217
- Состояние и проблемы приморской зоны Одессы 17
- Спецификация местообитания Малое филофорное поле в Каркинитском заливе Черного моря 25
- Сравнительная характеристика состояния водных объектов экосистем Азово-Черноморского экологического коридора в пределах Украины 146
- Средоточие останков оксибионтов и банк живых спор высших грибов и диатомовых в донных отложениях сероводородной батиали Черного моря 140
- Структура и функционирование зоонейстона Балтийского моря в весенне-летний период 1987 г. 46

- Суточная динамика вертикального распределения личинок массовых видов двустворчатых моллюсков Черного моря 39
- Суточная динамика численности личинок *Balanus improvisus* Darwin в прибрежной зоне Черного моря 1
- Сучасний стан екосистеми Куяльницького лиману 231
- Сучасні уявлення про контурну структуру водного середовища та нові підходи до моніторингу Чорного та Азовського морів 191
- Творческий путь профессора Р.О. Файтельберга и его научные связи с морскими исследованиями 119
- Тенденции развития донных беспозвоночных в условиях антропогенного эвтрофирования 44
- Тендровский и Егорлицкий заливы как перспективные объекты яхтинга 124
- Теоретические основы управления качеством водной среды с помощью твердых субстратов 95
- Трофические связи и биоэнергетика прибрежных экотонів на примере Черного и Азовского морей 9
- «Украинские корни» сотрудников Института географии Российской академии наук 219
- «Україна – Болгарія». Чорне море = Joint issue «Ukraine–Bulgaria». Black Sea 202
- Україна на сторожі екологічного здоров'я Чорного моря 201
- Формирование обрастания на твердых субстратах различной природы 81
- Циркуляция вод и перенос взвеси в Керченском проливе 156
- Черное море и глобальная проблема переселения морских организмов 129
- Екологічна безпека прибрежної і шельфової зон і комплексне використання ресурсів шельфа 82, 164
- Екологічні аспекти використання резины автомобільних покрывок як субстрата штучних рифів 214
- Екологічні аспекти розподілу і розвитку личинок обрастателів в північно-західній частині Чорного моря 4
- Екологічні дозорні Чорного моря. Полевої визначальник 30
- Екологічні і біологічні особливості приповерхневого біотопу водних мас Дунаю 5

- Экологические последствия антропогенного преобразования прибрежной зоны Черного моря в XX веке 96
- Экологические последствия гидрометеорологических аномалий в прибрежной зоне Одесского региона (2009–2011 гг.) 228
- Экологические проблемы морепользования в Одесском регионе и пути их разрешения 65
- Экологический мониторинг акватории Одесского порта в рамках международного проекта «Глобалласт» 97
- Экосистема взморья украинской дельты Дуная 11, 66
- Эпифитон *Enteromorpha intestinalis* (L.) Link. и некоторые факторы его определяющие 147
- Artificial reefs as a means of hydrobiological amelioration 172
- Annex to Join Ukraine–Georgia expedition on R/V «Mare Nigrum» in the Black Sea, 2017 : results of intercomparison exercises for biota. Zooplankton 33
- Approaches to integrated ecological assessment of marine protected areas 165
- Are the angels, *Barnea candida* (Myoida, Pholadidae), backing to the Danube in the Black Sea? 192
- Artificial reefs as a means of improving the state of aquatic ecosystems: tendencies for organization, experience of the Black Sea countries 172
- Assessing the risks of aquatic species invasions via European inland waterways : from concepts to environmental indicators 152
- Ballast water risk assessment, port of Odessa, Ukraine, October 2003: final report 19
- Biological invasions via European inland waterways: Towards development of the risk assessment tool 141
- Biotic balance of the ecosystem of the coastal zone of the Black Sea in conditions of intensive anthropogenic influence 56
- Black Sea – an oxygen-poor sea 103
- Black Sea artificial reefs outlooks 174
- Black Sea biodiversity in eutrophication conditions 67
- Black Sea biological diversity Ukraine 12
- Black Sea marine protected areas and an approach to the creation of ecocorridors 173
- Black Sea network of marine protected areas: European approaches and adaptation to expansion and monitoring in Ukraine 193
- Branchinecta media* Schmankewitsch 79

- Branchinectella spinosa* Schmankewitsch 79
- Changes in productivity of the Black Sea and some practical recommendations for it's protection 83
- Chronicle of exotic species introduction into the Black Sea 84
- Decomposition dynamics of the sea wracks of different original in the Black Sea sandy littoral 189
- Decomposition of storm emission of different origin on the Black Sea sandy littoral 175, 233
- Dependence of psammon microalgae on some physical factors of environment 137
- Design of a quality monitoring programe for Stentsovsko-Zebrijanske Plavny, Danube Delta 10
- Development of a Web-based GIS monitoring and environmental assessment system for the Black Sea: application in the Danube Delta area 190
- Development of a WebGIS–based monitoring and environmental protection and preservation system for the Black Sea: The ECO-Satellite project 176
- Development the Ukrainian marine ecological network as a part of European coastal and marine network 177
- Die Okologishen und biologishen Besonderheiten des Biotope an der Oberfläche des Donaus tromes 47
- European Enclosed and Semi-enclosed Seas 148
- Evolution of zooplankton community structure in the Danube Delta region 232
- Exotic species in the Aegean, Marmara, Black, Azov and Caspian Seas 14
- First case of *Nodularia spumigena* blooming in the Black Sea 166
- Hemimysis anomala* G.O. Sars, 1907 79
- Hemimysis serrata* (Bacescu, 1938) 79
- Introduced species in the Black Sea : the role of ballast water at Odessa Port, Ukraine 130
- Invasion Ecology : an international perspective centered in the Holarctic 234
- Iphigenella acanthopoda* G.O. Sars, 1896 79
- Iphigenella andrussovi* (Sars, 1896) 79
- Katamysis warpachowskyi* G.O. Sars, 1893 79

List of zooplankton species 194

Lucioperca marina Cuvier, Valenciennes, 1828 79

Management possibilities of marine coastal waters quality on Odessa Bay example 68

Marine protected areas in the Black Sea 220

Marine strategy framework directive 157

Meobenthic bristle worms (Polychaeta) of the western Black Sea shelf 222

Mesozooplankton 205

Modern tendencies of the Black Sea biological pollution 157

Moerisia maeotica (Ostroumov, 1896) 79

New approach to solve the problem of biological invasions 178

New electronic journal «Aquatic Invasions»: an important part of the developing European early warning system on aquatic invasive species 149

Non-native species of the Black Sea 179

Odessa city groundwater quality and its influence on marine coastal ecosystem 85

Origin and present state of biological diversity in the Black Sea with special comments about Ukrainian area 86

Port baseline survey in Odessa 98

Preliminary results of investigations of the alien species in port areas of the Black Sea countries 167

Preliminary results of investigations the problem of exotic species invasion into the Black Sea on the Odessa port example 117, 120

Reactions of aquatic ecosystems of northwestern Black Sea region on the climate anomalous 168

Recent Black Sea as an «ecological target» 131

Recent man-made changes in the Black Sea ecosystem 60

Recent state of invasive alien species in Ukrainian part of the Danube Delta 195

Report on the nutrients and pollution impacts on the ecosystems of the Azov and Black Seas: Ukraine. Danube River Pollution Reduction Programme and Black Sea Environmental Programme Special Report, UNDP Danube Programme Coordination Unit 13

Risk assessment of aquatic invasive species' introductions via European inland waterways 159

Risk assessment of invasive species introductions via inland waterways 150

Risk assessment of the Black Sea biological pollution by ballast water: problem and possible ways of its decision 121

Sanitary-hygienic and ecological state of the northwestern Black Sea coast and Odessa Oblast 69

Strategy and methodology for the development of marine protected areas network in the coastal waters of the Ukrainian part of the Azov and Black Seas 26

The Black Sea – a recipient, donor and transit area for alien species 104

The Black Sea's angels are back: a key indicator species rebounds 196

The Danube role in the Black Sea contamination 99

The first case of a bloom of *Nodularia spumigena* Mertens ex Born. et Flah. in the Black Sea 229

The first finding of bryozoan *Pectinatella magnifica* (Leidy, 1851) (Lophopodidae) in Lower Danube 184

The function of wetlands 70

The GloBallast experience with invasive aquatic species surveys and monitoring: The Ukrainian experience 122

The influence of the Ecosystem of the Stentsovskie– Zhebrianskie Marshes in the Danube Delta 61

The role of navigation in the transfer of aquatic organisms and assessment of the risk of new biological invasions 125

The role of the groundwater in the anthropogenic eutrophication of the coastal zone of the Black Sea 87

To the complex estimation of biological significance of marine areas 180

Trends of aquatic alien species invasion in Ukraine 221

Using of the fish for regulation of the sea water quality in the Odessa coast (realities and prospects) 71

Zooneuston 52

Zooneuston of the Bering Sea 48

Zooneuston of the Tropical Pacific 53

Zooplankton 197

Zooplankton intercomparison 198

Показчик імен

- Аблов О.А. 49
Адобовский В.В. 188, 228
Алексенко Т.Л. 27
Андріанова О.Р. 35, 235
Андрієнко А.А. 7, 93
Андрієнко Т.Д. 7
Андронати С.А. 27, 62, 78, 161
Андрющенко Ю.О. 21
Атамась Н. 35
Афанасьєв С. 34
- Бабов К.Д. 27
Баштанний Р. 105, 110-112, 114-118
Бежан Ю. 34
Белоус Т. 34
Березовська Р.Л. 181
Берлінський Н.А. 18, 76, 78, 97, 107, 216
Беленкова Н.І. 28
Богатова Ю.И. 18, 78, 97, 136, 228
Бойко Л.И. 139
Болтачева Н.А. 25
Большаков В.Н. 35, 97, 109, 228
Ботушанська О.Ф. 243
Брагінський Л.П. 246
Брік Р.Я. 243
Булахов В.Л. 151
Бушуєв С.Г. 25, 78, 92, 94
- Васильєва Т.В. 75
Волков С.О. 72
Воловик С.В. 7
Волох А.М. 7, 15, 21, 32
- Воробьева (Воробйова) Л.В. 3, 21, 40, 42, 57, 62, 64, 66, 72, 136, 164, 185
Воровка В. 32
- Гаркавая Г.П. 5, 57, 76, 78, 136, 207
Гаркуша О.П. 147, 162, 164, 226
Геник В. 250, 251
Глебов В.В. 249
Гоголев В. 124
Головенко В.К. 57
Голодов М.Ф. 235
Гончаров О.Ю.(А.Ю) 139, 162, 170, 171, 226, 231
Горбылева Т.П. 57
Гроза В.А. 24
Гучманідзе А. 31
- Демченко В.А. 188, 200
Дерезюк Н. 101
Десенко М.Л. 243
Дикий Є. 31
Дубина Д.В. 29
Дьяков О.А. 17
Дятлов С.Е. (С.Є.) 17, 24, 62, 75, 143
- Егоров В.Н. 140
- Зайцев Ю.П. 3, 5, 11, 18, 20, 30, 42, 45, 46, 54, 57, 64, 66, 72, 136, 140, 170, 171, 183, 185, 188, 201, 206-209, 223, 237, 241
Заморов В.В. 28, 151
Запорожець О.І. 23

- Зотов А.Б. 171
- Иванов В.А. 82, 156
Ильницкий К.А. 242, 247
Ищук И. 252
- Колесникова Е.А. 25
Колоденко В.А. 38
Комарова В.В. 155
Коморін В.М. 31
Коноваленко О.С. 204
Косенко М.Н. 145
Костильов Е. 101
Кошелев (Кошелев О.В.) А.В. 138, 232
Кулакова И.И. 164
Курилов А.В. 100, 170
Куцин О.Б. 28
- Лиманчук С. 112, 117
Лисовская В.И. 139
Лошкарьова Н.П. 243
Ляшенко А.В. 73
- Марушевська О. 202
Микулич Д.В. 139
Миничева (Миничева) Г.Г. 17, 20, 57, 105, 123, 136, 145, 161, 200, 204, 214, 223, 241, 256
Мовчан Я.І. 23
Мурашко О.С. 249
- Наумовець А.Г. 199
Нестерова Д.А. 62, 224, 227
Никонова С.Е. 135
Новіцький Р.О. 151
- Онькова В. 253
Орлова І. 101
Орлова О.Л. 102
- Павленко А.Д. 5, 207
- Панин Г.Н. 206
Патон Б.Є. 199
Парчук Г.В. 73
Пахомов О.Є. 151
Переправка О.І. 154
Петрович О.З. 32, 182, 200
Подплетная Н.Ф. 143
Подрезова М.О. 245
Пойзнер М. 254, 255
Поликарпов Г.Г. 140
Полищук Л.Н. 6, 45, 46, 51, 54, 88
Пружина В.П. 245, 249
- Работнев В. 105, 110–112, 114–118
Рижко Ш.Л. 28
Рыжко В.Е. 78
Рясинцева Н.И. 57, 65, 185
- Савин П.Т. 143
Савусин В.П. 92, 107
Самодурова В.В. 245, 249
Сафранов Т.А. 76
Саясов О.Ю. 244
Сергеев Р. 238
Сіохін В.Д. 29
Сминтина В.А. 245
Снигирева А.А. 153, 169, 230
Стрикаленко Т.В. 214
- Тарасенко А.А. 133, 134, 138, 142
Теплинская Н.Г. 81, 93
Теренько Л.М. 224, 227
Толстоухов А.В. 132
Топчієв Г.О. 102
Третьяков Д.К. 77
Тучковенко Ю.С. 156, 235
Фабричнова Л.А. 242, 247
Файтельберг Р.О. 119
Фоміна Г.Ф. 243

- Хайлов К.М. 217
Харитонов Ю.В. 203
Харченко Т.А. 73
Хмелевский В. 111
Ходаков И.В. 74
Христов О.О. 151
Хуторной С.А. 58, 77, 109
- Цокур А.Г.(О.Г.) 102, 121
Цыкало А.Л. 57
- Черничко Й.И. 29
- Швец А.В. 145
Шеляг-Сосонко Ю.Р. 73
Шуйский Ю.Д. 96
- Юрченко Ю.Ю. 82, 217
- Ярошевич О.Е. 204
- Abraciauskas K. 149, 150, 152
Adobovskiy V.V. 168
Alemany F. 156
Alexandridis T.K. 176, 190
Andreev S. 79
Andrianopoulos A. 176, 190
- Bashtany R. 19
Berlinsky N.A. 98, 99, 103, 130
Binimelis R. 150, 152, 159
Bogatova Yu.I. 85, 87, 99, 168
Boicenco L. 220
Bolshakov V.N. 168
Boltachev A. 221
Bondarenko O.C. 222
Briantsev V.A. 13
Cardoso A. 156
Chapman D. 130
Clarke R. 19
Crooks J.A. 148
- Czybulka D. 173
- Debuadze Y.Yu. 234
Dominic J. 130
Douglas M.R. 234
Dyadichko V.G. 175, 189, 233
Dyakov O. 26
Dyatlov S. 61
- Frenzel M. 140, 150
- Galperina L. 26
Garkavaya G. 13, 85, 87
Garkusha O.P. 175, 189, 233
Georgiev T. 159
Gollash S. 149
Gomoiu M.-T. 104, 179
Grabowski M. 141
Groza V. 26
Goriup P. 193
- Hayes C. 19
- Ibram O. 232
Ivanov A. 61
Ivanovych G.V. 175, 189, 233
- Kharchenko T. 221
Khutornoy S.A. 71, 79, 197
Komorin V. 194, 197, 198
Korshenko A. 197
Krutov A. 205
Kurakin A. 184
Kurilov A. 194, 197
- Leppäkoski E. 148
Liashenko A. 221
Loizeau J.-L. 130
- Marushevskaya O. 196
Mikashavidze E. 179

Minicheva G.G. *13, 165, 177, 180, 193*
Mogilevsky L.Ya. *69*
Moncheva S. *167, 179*

Nesterova D.A. *166, 229*

Olenin S. *104, 157*
Öztürk B. *14,*

Panov V. *141, 149, 150, 152, 159*
Pavlenko A.D. *47*
Penev L. *159*
Petranu A. *79*
Raykov V. *167*
Rilov G. *148*
Rusev I.T. *69*
Rusnak E.M. *47*
Ryasinnseva N.I. *69*
Rybalko A. *184*

Schöppe F. *149, 150*
Settele J. *169*
Shadrin N. *104*

Shiganova T. *148, 194*
Slobodnik J. *194, 197, 198*
Slynko Y.V. *234*
Stadler J. *149, 150*

Tarasenko A. *137*
Teren'ko L.M. *166*
Todorova V. *220*
Tomov R. *195*
Trichkova T. *195*
Tudor I.M. *233*
Tziavos I.N. *176, 190*

van der Vat M.P. *10*

Vladimirov V. *195*
Voloshkevich (O.)A.M. *10, 184*
Vorobyova L.V. *85, 87, 222*

Zaharia T. *221*
Zaitsev Yu.P. *12, 14, 48, 52, 53, 60, 67, 84, 86, 103, 104, 131, 165, 180, 193*
Zenetos A. *103*

Показчик періодичних і продовжуваних видань

- Вестник Тюменского государственного университета (Тюмень)
Вісник Одеського державного університету. Серія : Біологія. З 2000 –
Вісник Одеського національного університету. Серія : Біологія
(*Одеса*)
- Доклады Академии наук УССР. Серия Б. Геологические, химические
и биологические науки. З 1995 – Доповіді Національної академії
наук України. Серія Б. Геологічні, хімічні та біологічні науки (*Київ*)
- Екологія і суспільство : збірник наукових праць (*Одеса*)
- Известия музейного фонда им. А.А. Браунера (*Одеса*)
- Наукові записки Тернопільського державного педагогічного універ-
ситету ім. В. Гнатюка. Серія: Біологія (*Тернопіль*)
- Научные записки природного заповедника «Мыс Мартьян» (*Ялта*)
- Український фітоценологічний збірник (*Київ*)
- Экологическая безопасность прибрежной и шельфовой зон и комп-
лексное использование ресурсов шельфа (*Севастополь*)
- Экология моря : сборник научных трудов (*Севастополь*)
-
- «EURECO-GFOE 2008» : proceedings Verhandlungen der Gesellschaft für
Ökologie (*Лейпцих, Німеччина*)
- Biological Invasions in Marine Ecosystems (*Люксембург, Німеччина*)
- Black Sea Red Data Book (*Нью-Йорк, США*)
- Integrated environmental assessment and management (*Медфорд, США*)
- Marine Ecology Progress Series NEAR curriculum in natural environmental
science (*Париж, Франція*)
- Repr. Comm. int. Mer Medit. (*Ментон, Франція*)
- Science Rise: Biological science (*Харків*)
- Vestnik zoologii (*Київ*)
-
- Альгологія (*Київ*)
- Биология моря (*Владивосток*)
- Водные ресурсы (Москва)

Всё живое (*Одеса*)
Гидробиологический журнал (*Київ*)
Депутатський корпус (*Київ*)
Екологічний вісник (*Київ*)
Жива Україна (*Київ*)
Морской транспорт (*Москва*)
Морской экологический журнал (*Севастополь*)
Порты Украины (*Одеса*)
Причорноморський екологічний бюлетень (*Одеса*)
Судоходство (*Одеса*)
Український географічний журнал (*Київ*)
Український гідрометеорологічний журнал (*Одеса*)

Aquatic Invasions, The European Journal of Applied Research on biological
Invasions in Aquatic Ecosystems (*Helsinki, Finland*)
Coastline (*Vaasa, Finland*)
Fisheries (*Нью-Йорк, США*)
International Journal on Algae (*Нью-Йорк, США*)
Journal of Environmental Protection and Ecology (JEPE) (*Софія, Болгарія*)
Journal of the Black Sea (*Стамбул, Туреччина*)

Вечерняя Одесса (*Одеса*)
Світ у долонях (*Лубни*)
Одесский вестник (*Одеса*)

ЗМІСТ

Бірюкова І. Кризь синю вічність...	5
Дятлов С. Море – справа його життя	8
Геник В. Згадаймо професора Бориса Александрова	11
Пойзнер М. Настоящий и неповторимый ...	17
Хронологічний покажчик праць	20
<i>Окремі видання</i>	20
<i>Публікації в збірниках</i>	25
<i>Публікації в журналах</i>	48
<i>Публікації в газетах</i>	51
<i>Редагування</i>	52
Наукові проекти, в яких Б.Г. Александров брав участь	53
Про життєвий шлях і наукову діяльність Б.Г. Александрова	55
Нагороди	57
Алфавітний покажчик праць	58
Покажчик імен	70
Покажчик періодичних та продовжуваних видань	74
Фотографії з архівів родини Бориса Александрова та Одеської національної наукової бібліотеки	76

Науково-довідкове видання

Борис Георгійович
Александров

Біобібліографічний
показчик

Упорядник
І. В. Бабушкіна

Комп'ютерний набір
І. В. Бабушкіна

Верстка
І. М. Свістунова

Видання підготував до друку редакційний відділ
Одеської національної наукової бібліотеки
65023 Одеса-23, вул. Пастера, 13
Підписано до друку 25.11.2020

ТОВ «Видавництво “Картуш”»
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру
видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції –
Серія ДК №67705 від 03.04.2019 р.
65023 . м. Одеса, вул. Пастера, буд. 34.

Виготовлено в друкарні ТОВ «Видавничий дім “АртЕк”»
04050, м. Київ, вул. Юрія Іллєнка, буд. 64.

**ФОТОГРАФІЇ З АРХІВІВ
РОДИНИ БОРИСА АЛЕКСАНДРОВА
ТА ОДЕСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ
НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ**

Борис Александров з батьками, Валентиною Дмитрівною та Георгієм Борисовичем. 1972

З дружиною, Ліаною Георгіївною. 2018

Друзі по життю: Олександр Волошкевич, Олександр Іванович Іванов,
Борис Александров. Одеса, 2002

Зустріч колишніх однокласників, випускників 117-ї школи. Одеса, 2010

З колегою і другом
Володимиром Мамаєвим.
Одеса, 2017

Борис Александров з однокурсниками Анатолієм Стояновим та Юрієм Олійником. 2018

З учителем, академіком НАН України, доктором біологічних наук Ювеналієм Зайцевим. 2017

Борис Александров з Борисом Буркинським, директором Інституту проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України, доктором економічних наук, професором, академіком НАН України. 2019

Заступник директора Інституту морської біології НАН України (Одеса), доктор біологічних наук Галина Мінічева вітає Бориса Александрова з 60-річчям. 2018

Грузія, 2017

Борис Александров серед учасників обговорення проєкту ЄС/ПРООН «Удосконалення екологічного моніторингу Чорного моря» (EMBLAS). Грузія, 2017

З колегою і другом Галиною Мінічевою. Грузія, 2017

10–11 жовтня 2019 року в Одесі відбулися робочі наради Секції екології моря та морської біології і Секції з питань підготовки кадрів у галузі морських досліджень та технологій Міжвідомчої координаційної ради з питань морських досліджень Міністерства освіти і науки України та НАН України.

На фото: заступник голови Міжвідомчої координаційної ради член-кореспондент НАН України О.А. Щипцов; керівник Секції екології моря та морської біології Міжвідомчої координаційної ради член-кореспондент НАН України Б.Г. Александров; заступник директора з наукової роботи Наукового гідрофізичного центру НАН України доктор географічних наук А.Ю. Гордєєв.

З грузинськими колегами біля Інституту морської біології. Одеса, 2018

Борис Александров біля скульптури «Крила ангела» на набережній Ланжерон в Одесі. На табличці – напис про те, що скульптура зображає мушлю молюска, який живе в Чорному морі, і що аналогічна композиція є в Батумі – як символ спільних зусиль України і Грузії в збереженні Чорного моря. 2017

БОРИС ГЕОРГІЙОВИЧ АЛЕКСАНДРОВ – член ученої ради ОННБ та ученої ради Екологічного університету ОННБ, активний учасник багатьох бібліотечних заходів

Борис Александров – учасник круглого столу «Проблеми якісного питного водопостачання в Одеському регіоні та шляхи їх вирішення», який відбувся в ОННБ у рамках спільного засідання Університету екологічних знань при бібліотеці та Громадської ради при Державному управлінні охорони навколишнього середовища в Одеській області. 24 березня 2011 р.

З нагоди відзначення Міжнародного дня Чорного моря в ОННБ відбулася зустріч з українськими вченими, учасниками міжнародної наукової експедиції у рамках міжнародного проєкту EMBLAS (Європейський Союз) та Програми розвитку ООН (ПРООН) з дослідження екологічного стану Чорного моря. З доповіддю «Новий погляд на контроль якості води у Чорному морі» виступив Борис Александров. 1 жовтня 2018 р.

Борис Георгійович Александров та генеральний директор ОННБ Ірина Олександрівна Бірюкова під час трибуни науковця на тему: «Курортні ресурси України. Куяльницький лиман: реалії та перспективи рекреаційного забезпечення». 31 липня 2019 р.

Засідання вченої ради ОННБ під головуванням генерального директора Ірини Бірюкової, яка зробила доповідь-презентацію про діяльність ОННБ у 2018 році. 19 грудня 2018 р.